

Projekat „Tužilačka istraga na zapadnom Balkanu – kako da postanemo efikasniji“

УДРУЖЕЊЕ ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА
И ЗАМЕНИКА ЈАВНИХ ТУЖИЛАЦА СРБИЈЕ

Kingdom of the Netherlands

SADRŽAJ:

1. Uvodna reč	8
2. Stav tužilaca prema reformama u tužilaštvu	9
3. Tužilačka istraga kroz prizmu tužilaca i pripadnika policije.....	12
4. Obuka za sprovođenje tužilačke istrage	20
5. Uticaj uvođenja tužilačke istrage na saradnju tužilaštva i policije	26
6. Saradnja policije i tužilaštva – opšta zapažanja	33
7. Uticaj ZKP-a i tužilačke istrage na dužinu trajanja krivičnog procesa u Srbiji	39

METODOLOŠKE NAPOMENE

Istraživanje realizovali	Agencija za istraživanje javnog mnjenja CeSID za Udruženje tužilaca Republike Srbije
Terenski rad	U periodu između 20. jula i 10. avgusta 2016. godine
Tip i veličina uzorka	Uzorak od 260 tužioca i 52 pripadnika policije
Okvir uzorka	Tužilačka jedinica i policijska uprava
Odabir ispitanika u okviru uzoračke jedinice	Slučajni odabir minimum tri, maksimum pet tužilaca u okviru tužilačke jedinice i maksimum dva pripadnika policije u okviru policijske uprave
Istraživačka tehnika	Kombinovane tehnike licem u lice i samopopunjavanje
Istraživački instrument	Upitnik

OPIS UZORKA

Istraživanje koje je sproveo CeSID za potrebe Udruženja tužilaca Republike Srbije je sprovedeno na uzorku od 260 ispitanika iz redova tužilaca i 52 pripadnika policije zaposlenih u policijskim upravama širom Srbije.

Spisak gradova/opština u kojima je sprovedeno istraživanje sa tužiocima

Grad/opština	Broj anketiranih tužilaca	Procentualno učešće	Grad/opština	Broj anketiranih tužilaca	Procentualno učešće	Grad/opština	Broj anketiranih tužilaca	Procentualno učešće
Aleksinac	2	0,8%	Mionica	2	0,8%	Senta	2	0,8%
Arandelovac	3	1,2%	Obrenovac	1	0,4%	Smederevo	8	3,1%
Bačka Palanka	3	1,2%	Negotin	6	2,3%	Sombor	4	1,5%
Beograd	27	10,4%	Niš	12	4,6%	Sremska Mitrovica	3	1,2%
Bor	2	0,8%	Novi Pazar	6	2,3%	Stara Pazova	4	1,5%
Brus	3	1,2%	Vrbas	3	1,2%	Vladičin Han	3	1,2%
Čačak	7	2,7%	Novi Sad	12	4,6%	Subotica	6	2,3%
Despotovac	3	1,2%	Pančevo	10	3,8%	Šabac	6	2,3%
Kuršumlija	2	0,8%	Paraćin	6	2,3%	Trstenik	2	0,8%
Jagodina	12	4,6%	Petrovac	3	1,2%	Ub	2	0,8%
Kikinda	2	0,8%	Pirot	5	1,9%	Užice	5	1,9%
Kragujevac	8	3,1%	Požarevac	5	1,9%	Valjevo	6	2,3%
Kraljevo	7	2,7%	Požega	4	1,5%	Veliko Gradište	2	0,8%
Kruševac	11	4,2%	Ruma	3	1,2%	Vranje	3	1,2%
Lebane	3	1,2%	Prokuplje	6	2,3%	Vršac	3	1,2%
Leskovac	7	2,7%	Raška	1	0,4%	Zaječar	6	2,3%
Loznica	3	1,2%	Zrenjanin	6	2,3%	Ukupno	260	100%

Istraživanje je sprovedeno u 50 gradova/opština Republike Srbije u kojima su smeštene tužilačke jedinice.

U istraživanju je učestvovao najveći broj tužilaca zaposlenih u osnovnim javnim tužilaštvima (61,9%), slede tužioci iz Viših javnih tužilaštava (32,7%), zatim oni koji su zaposleni u apelacionim tužilačkim jedinicama (4,2%) i na kraju pripadnici Tužilaštva za ratne zločine (1,2%)

Učešće tužilačkih jedinica u istraživačkom uzorku

Tužilačka jedinica	Broj anketiranih tužilaca	Procentualno učešće
Apelaciono javno tužilaštvo	11	4,2%
Osnovno javno tužilaštvo	161	61,9%
Tužilaštvo za ratne zločine	3	1,2
Više javno tužilaštvo	85	32,7%
Ukupno	260	100

U istraživanju je učestvovao nešto veći broj žena u odnosu na muškarce (47,3% naspram 45,%), ali treba istaći da jedan deo ispitanika (20 ukupno) nije želeo da se izjasni o polnoj pripadnosti jer su smatrali da je na taj način direktno ugroženo njihovo pravo na anonimnost u ovom istraživanju.

Polna struktura tužilaca koji su učestvovali u istraživanju

Polna struktura	Broj anketiranih tužilaca	Procentualno učešće
Muškarac	117	45,0%
Žena	123	47,3%
Ne želi da kaže	20	7,7%
Ukupno	260	100

Prosečna starost ispitanika/tužioca uključenog u ovo istraživanje iznosi **50 godina**, prosečni pravnički staž **23 godine**, a tužilački staž **15 godina**.

Kada su u pitanju pripadnici policije, istraživanjem je obuhvaćeno 14 policijskih uprava regionalno raspoređenih po Srbiji¹

Grad/opština	Broj anketiranih pripadnika policije	Procentualno učešće	Grad/opština	Broj anketiranih pripadnika policije	Procentualno učešće	Grad/opština	Broj anketiranih pripadnika policije	Procentualno učešće
Bujanovac	1	1,9%	Novi Sad	6	11,5%	Vranje	3	5,8%
Kragujevac	3	5,8%	Pančevo	3	5,8%	Vršac	4	7,7%
Kraljevo	6	11,5%	Prokuplje	2	3,8%	Zrenjanin	5	9,6%
Mladenovac	5	9,6%	Surdulica	2	3,8%	Ukupno	52	100%
Niš	8	15,4%	Užice	4	7,7%			

¹ Planirano je da uzorkom za ovu podgrupu bude obuhvaćeno 60 pripadnika policije iz svih policijskih uprava sa teritorije Srbije. Zbog nerazumevanja od strane Direkcije policije na koje je projekat naišao, istraživanje je suženo na nešto više od polovine policijskih uprava (14) koje su shvatile značaj projekta, dok je broj ispitanika za nijansu manji o predviđenog – 52 pripadnika policije od predviđenih 60.

Pripadnike policije koji su bili uključeni u ovo istraživanje su mahom činili muškarci – 78% muškaraca i 22% žena. Prosečna starost ispitanika koji su dali svoj doprinos učešćem u istraživanju iznosi **39 godina**, dok je radni staž prosečnog ispitanika u policiji **13 godina**.

1. Uvodna reč

Projekat „Tužilačka istraga na zapadnom Balkanu – Kako da postanemo efikasniji“, finansiran od strane ambasade Kraljevine Holandije u Srbiji, a sproveden u direktnoj kooperaciji Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije i istraživačke agencije CeSID DOO je planiran u prvoj polovini 2016. godina, dok je terenski rad trajao u periodu između 20. jula i 10. avgusta 2016. godine i sproveden je na uzorku od 260 tužilaca raspoređenih u 50 gradova/opština iz cele Srbije i 52 pripadnika policije iz 14 od 26 postojećih policijskih uprava.

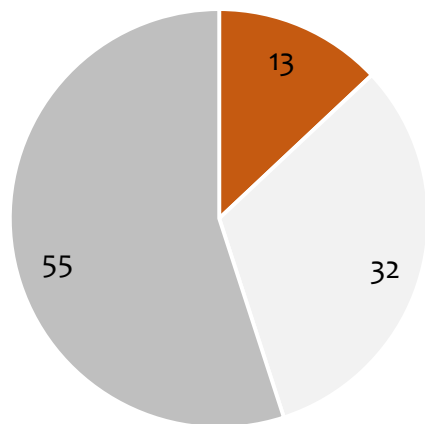
Osnovni cilj projekta je bio pružanje podrške efikasnom i delotvornom upravljanju pravosuđem u Srbiji i to kroz razmenu iskustava i uspešnu implementaciju tužilačke istrage koja je uvedena novim krivičnim procesnim zakonodavstvom Srbije.

U želji da istraživački instrument koji je korišćen prilikom sprovođenja ovog istraživanja bude što kvalitetniji, na njemu su pored Udruženja javnih tužilaca i zamenika javnih tužilaca Srbije, radili CeSID i predstavnici Kriminalističko – policijske akademije, a upitnik je testiran na dve foku grupe: prva je organizovana u Nišu sa predstavnim tužilaštva, a druga u Valjevu sa predstavnicima policije.

Iako su posebni upitnici kreirani za dve ciljne grupe, tužioce i policiju, jedan deo pitanja je zajednički za ove dve kategorije ispitanika, te će se kroz ovaj izveštaj posebna pažnja posvetiti pitanjima u kojima smo mogli da suočimo stavove tužilaca i policije, a koji se odnose na pitanje tužilačke istrage, njene primene, prednosti i mana u odnosu na sudijsku istragu u Srbiji.

2. Stav tužilaca prema reformama u tužilaštvu

Grafikon 1 - Kako ocenjujete reformu u tužilaštvu koja je sprovedena za vreme prethodne vlade, odnosno u reformi 2009. godine?

■ Stanje se značajno popravilo ■ Stanje je ostalo isto ■ Stvari su se pogoršale

najkritičniji tužioci koji dolaze iz beogradskih tužilaštava. Među njima 80% smatra da se stanje posle reforme iz 2009. godine pogoršalo što je znatno više u odnosu na tri preostale apelacije, a samim tim i u odnosu na prosek.

Tužioci su generalno vrlo kritični prema dosada sprovedenim promenama u pravosuđu i većina pravi otklon prema reformama koje su obuhvatile njihovu oblast rada. Pored 55% ispitanika koji smatraju da je reformom iz 2009. godine stanje u tužilaštvu pogoršano, 46% sudija smatra da ni promene iz 2013. godine, kada je novi Zakonik o krivičnom postupku stupio na snagu, nisu doprinele poboljšanju stanja u tužilaštvu – grafikon 2.

Tužioci su veoma kritični prema reformi u tužilaštvu sprovedenoj 2009. godine i više od polovine je spremno da je oceni kao neuspešni eksperiment posle koga je došlo do pogoršanja stvari u oblasti u kojoj rade.

Dok je 55% ispitanika koji ovako sprovedenu reformu smatraju uzrokom pogoršanja stvari u tužilaštvu, tek je 13% onih koji su na nju reagovali pozitivno i koji smatraju da se stanje značajno popravilo u odnosu na period pre reforme.

Jedna trećina ispitanika (32%) je ostalo pri stavu da je stanje u tužilaštvu ostalo isto kao što je i bilo bez obzira na sprovedenu reformu. Prema reformama su generalno

Grafikon 2 - Kako ocenjujete promene u tužilaštvu koje se sprovode od 2013. godine, kada je stupio na snagu novi Zakonik o krivičnom postupku?

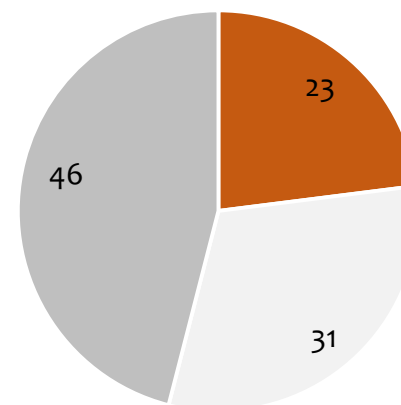
Dakle, skoro polovina tužilaca (46%) nije zadovoljna dometom reformi iz 2013. godine, i smatraju da ni novi Zakonik o krivičnom postupku nije doprineo poboljšanju stanja u tužilaštvu, baš kao ni reforma sprovedene četiri godine ranije.

Duplo je manje tužilaca (23%) koji smatraju da su promene iz 2013. godine dovele do značajnog napretka u tužilaštvu.

Skoro jedna trećina ispitanika, slično kao i kod prethodnog nalaza, ostaje pri stavu da su i posle ove reforme stvari ostale na istom.

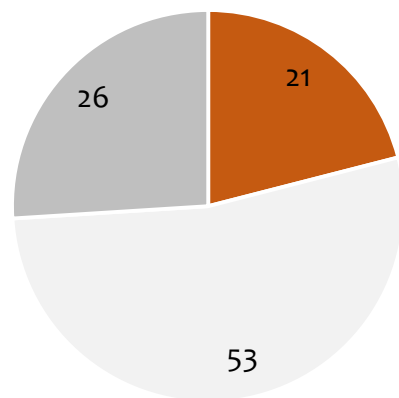
S obzirom na činjenicu da je više od jedne polovine ispitanika negativno ocenilo reformu sprovedenu 2009. godine, nalaz po kome je jedna trećina ispitanika i posle 2013. godine potvrdila da se ništa nije promenilo u tužilaštvu se takođe može smatrati negativnim.

Slična je situacija i kada je reč o promenama sprovedenim u tužilaštvu posle 2014. godine, kada je uvedena nova mreža tužilaštava u Srbiji – grafikon 3.

■ Stanje se značajno popravilo ■ Stanje je ostalo isto ■ Stvari su se pogoršale

Grafikon 3 - Kako ocenjujete promene u tužilaštvu koje se sprovode od 2014. godine, kada je uvedena nova mreža tužilaštva?

■ Stanje se značajno popravilo
 ■ Stanje je ostalo isto
 ■ Stvari su se pogoršale

Procenat ispitanika koji smatraju da se sa uvođenjem nove mreže tužilaštava i promenama koje su to pratile stanje u tužilaštvu promenilo nabolje je na tragu prethodnog nalaza i iznosi nešto više od jedne petine ili 21% tužilaca.

Beležimo i nešto manji procenat ispitanika koji smatraju da se sa promenama iz 2014. godine situacija nastavila pogoršavati i ići u pogrešnom smeru u tužilaštvu u odnosu na nalaz koji se odnosi na promene iz 2013. godine. U ovom trenutku, jedna četvrtina ispitanika (26%) smatra da se i kroz nove reforme nastavilo urušavanje tužilaštva i da se stanje u okviru njihove profesije pogoršalo. Među

tužiocima je i dalje najveći procenat onih koji smatraju da se sa poslednjom reformom u tužilaštvu ništa nije promenilo i da je stanje ostalo na istom nivou kao i pre nje. Više od polovine tužilaca (53%) tvrdi da je posle pomenute reforme stanje u tužilaštvu ostalo isto, to jest da nije bilo promene nabolje, a ako je za utehu, ni na gore.

Među tužiocima postoji visok stepen slaganja da je stanje u tužilaštvu na nešto nižem nivou od onoga što oni očekuju, a da reforme koje su do sada sprovedene nisu dovele do toga da se stanje poboljša, već da su ga, u najboljem slučaju, zadržale na istom nivou. Reforme su najnegativnije percipirane od strane beogradskih tužilaca. Osim one iz 2009. godine posle koje se prema mišljenju 80% ispitanika iz Beograda stanje pogoršalo, njih 67% to isto smatra i za reformu iz 2013. godine, a 41% za promene izvršene 2014. godine.

3. Tužilačka istraga kroz prizmu tužilaca i pripadnika policije

Uvođenjem Zakonika o krivičnom postupku 2011. godine, po prvi put se daje pravno utemeljenje uvođenju instituta tužilačke istrage. Tužilačka istraga se po prvi put primenjuje u Srbiji od decembra 2012. godine u tužilaštvima za organizovani kriminal i ratne zločine, a tek godinu dana kasnije, od 01. oktobra 2013. godine, od strane svih tužilaštava i pred svim sudovima.

Uvođenjem tužilačke istrage u Srbiji, strane u postupku su formalno ravnopravne pred sudom, pa tako dokaze, osim nadležnog tužioca, može prikupljati i optužena stranka.

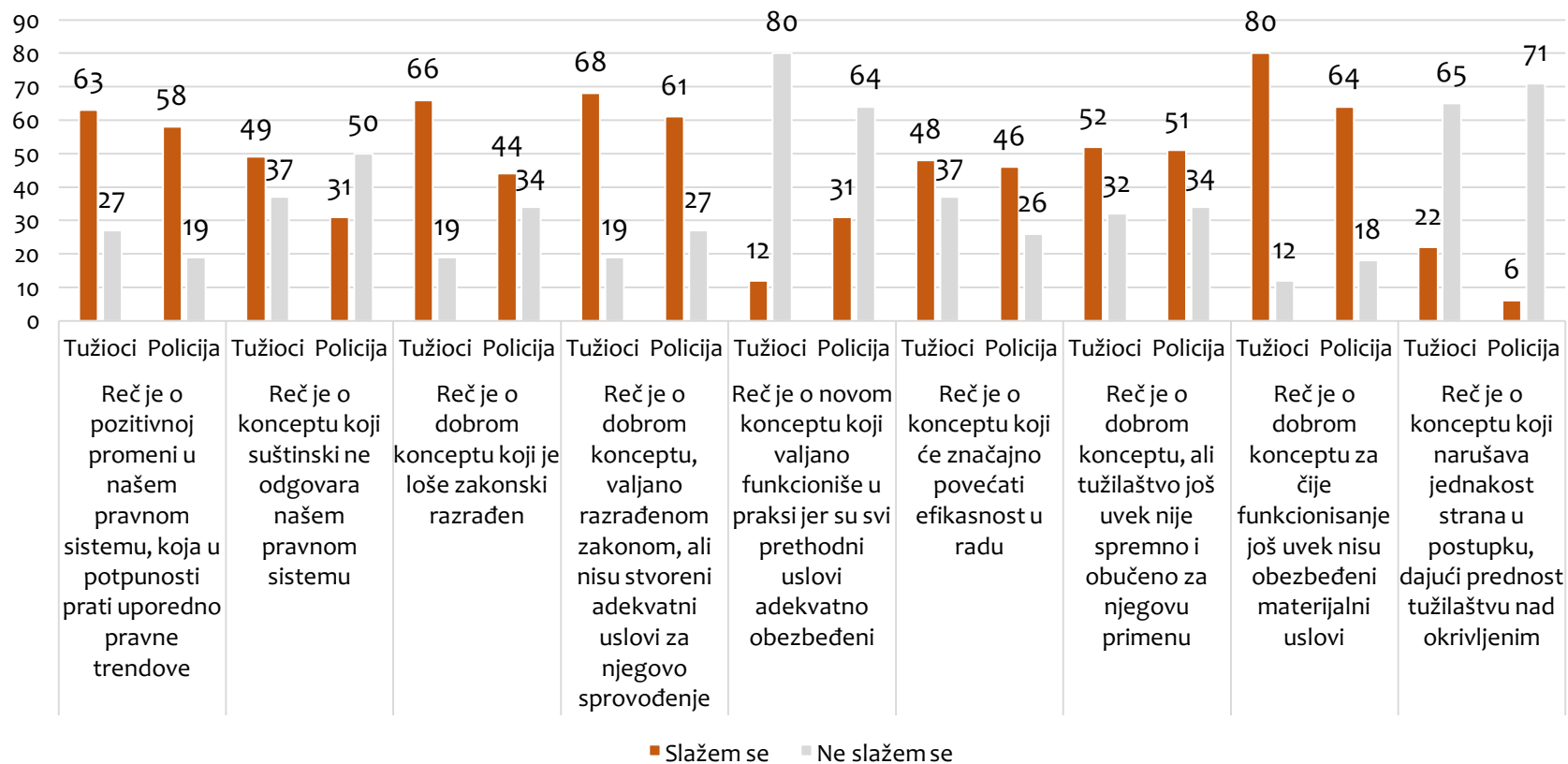
S obzirom na to da je koncept tužilačke istrage nov institut u srpskom pravosuđu, postavlja se pitanje kako su na njega reagovali oni koji su neposredno uključeni u njegovo sprovođenje u praksi – tužioci i policija.

Kako bismo utvrdili odnos ispitanika prema tužilačkoj istrazi, za obe grupe, policajce i tužioce, smo pripremili setove istovetnih tvrdnji gde se, kroz slaganje ili neslaganje sa njima, ispitaniku omogućuje da se odredi prema ovom pravnom institutu. Nalazi su predstavljeni u grafikonu 4.

Kako bi nalazi bili što pregledniji, u grafikonu su predstavljeni isključivo procenti slaganja ili neslaganja sa navedenim tvrdnjama, dok su izostavljeni odgovori onih koji nisu mogli da se odrede prema navedenim tvrdnjama. Uporedo smo, radi lakšeg poređenja, u istom grafikon predstavili odgovore tužilaca i pripadnika policije.

Tvrdnje koje smo koristili ovom prilikom su se odnosile na: a) utemeljenje tužilačke istrage u domaćoj pravnoj tradiciji; b) spremnost i obučenost domaćih institucija za postupanje u skladu sa ovim institutom; c) iskustvima po pitanju toga koliko je efikasna tužilačka istraga u svojoj dosadašnjoj primeni; d) da li su za primenu tužilačke istrage obezbeđeni pravni i materijalni uslovi.

Grafikon 4 – Odnos tužilaca i pripadnika policije prema tužilačkoj istrazi, predstavljen kroz tvrdnje

Obe kategorije ispitanika smatraju da tužilačka istraga predstavlja pozitivnu promenu u našem pravnom sistemu koja u potpunosti prati uporedne pravne trendove. Sa ovom tvrdnjom se slaže 63% tužilaca i 58% pripadnika policije.

Iako se i tužioci i predstavnici policije slažu sa tim da je tužilačka istraga promena koja je u potpunosti usklađena sa uporednim pravnim sistemima i da je u svojoj suštini pozitivna, i jedni i drugi smatraju da ova promena nije praćena obezbeđivanjem adekvatnih uslova za njeno funkcionisanje. Sa ovim se slaže 68% ispitanika iz redova pravnika i 61% onih koji dolaze iz redova policije.

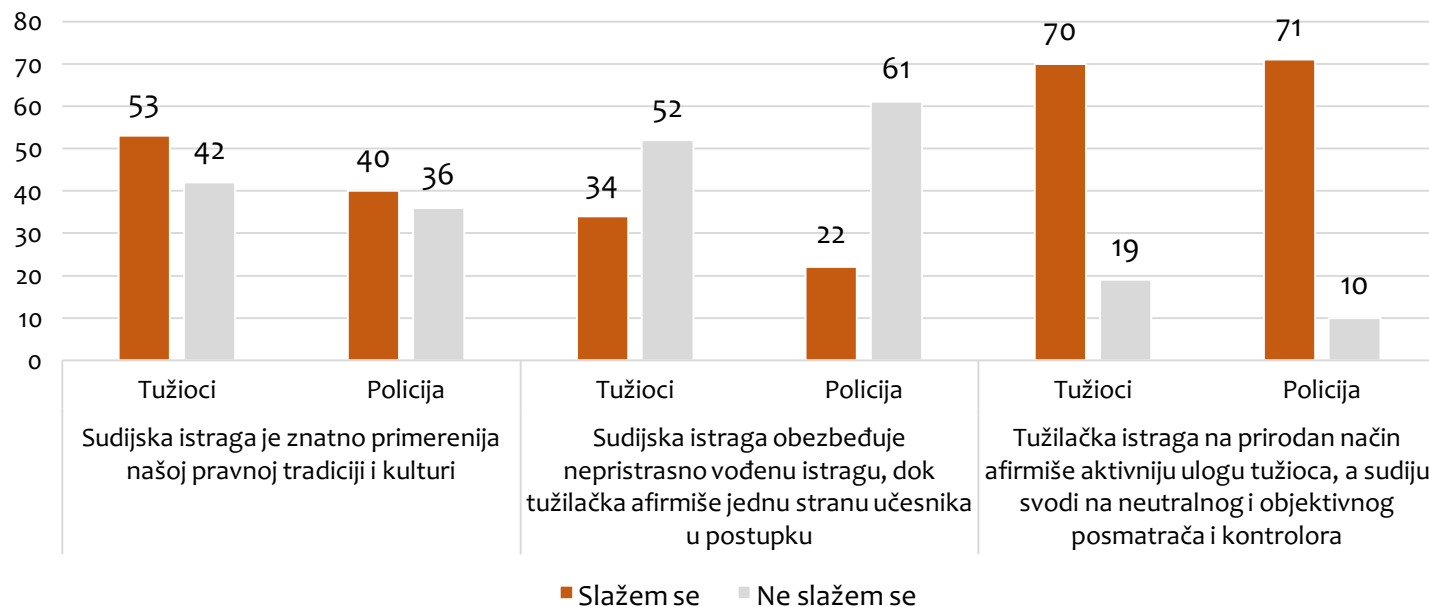
Među tužiocima, a i među predstavnicima policije, postoji konsenzus da je jedan od razloga zbog kojih dolazi do smetnji u funkcionisanju tužilačke istrage to što prethodno nisu obezbeđeni svi prateći uslovi. Konsenzus postoji i kada je reč o tome da je tužilačka istraga dobar koncept koji nije praćen obezbeđivanjem materijalnih uslova za njegovu adekvatnu implementaciju. U oba slučaja pronalazimo po 80% tužilaca i 64% predstavnika policije koji se (ne)slažu sa tvrdnjama postojanja materijalnih i ostalih pratećih uslova neophodnih za sprovođenje tužilačke istrage.

Visok stepen slaganja po pitanju tužilačke istrage među tužiocima i predstavnicima policije pronalazimo i kod tvrdnji koje se odnose na mogućnost da se kroz tužilačku istragu poveća efikasnost u radu ove dve institucije. Skoro polovina iz jedne i iz druge grupe ispitanika (48% tužilaca i 46% policajaca) se slaže da će uvođenje tužilačke istrage dovesti do povećanja efikasnosti u njihovom radu. Iako očekuju povećanje efikasnosti primenom tužilačke istrage, više od polovine predstavnika unutar obe grupe smatra da tužilaštvo još uvek nije u potpunosti spremno niti obučeno za njenu primenu. Iako ne spore da tužilaštvo nije u potpunosti spremno i obučeno za primenu novog koncepta, skoro tri četvrtine policajaca (71%) i dve trećine tužilaca (65%) se ne slažu sa tim da se kroz tužilačku istragu narušava jednakost strana u postupku i da se omogućava prednost tužilaštva nad okrivljenim.

Primetna neslaganja u stavovima tužilaca i pripadnika policije se mogu primiti kada se ocenjuje koliko je koncept tužilačke istrage prilagođen domaćem pravnom sistemu i u kojoj meri je ovaj koncept zakonski razrađen. Dok se polovina pripadnika policije ne slaže sa tvrdnjom da koncept tužilačke istrage nije prilagođen domaćem pravnom sistemu, polovina tužilaca smatra upravo obrnuto, odnosno tvrdi da tužilačka istraga odudara od domaćeg pravnog sistema.

Slične nalaze dobijamo i kada ispred ispitanika postavimo tvrdnju o tome kako je u Srbiji zakonski razrađen koncept tužilačke istrage. Dve trećine tužilaca (66%) tvrdi da je tužilačka istraga loše zakonski razrađena, dok je tek nešto više od dve petine (44%) policajaca koji se slažu sa tim. Svoje neslaganje sa ovom tvrdnjom je iznelo 19% tužilaca i jedna trećina (34%) pripadnika policije.

Grafikon 5 – Sudijska ili tužilačka istraga?

U grafikonu 5 su predstavljeni nalazi koji se odnose na slaganje ispitanika sa tvrdnjama kroz koje se vrši komparacija sudijske i tužilačke istrage. Tvrdnje su imale za cilj da kod ispitanika podstaknu razmišljanje o tome kako i na koji način se odnosi prema ove dve različite vrste pravnih instituta.

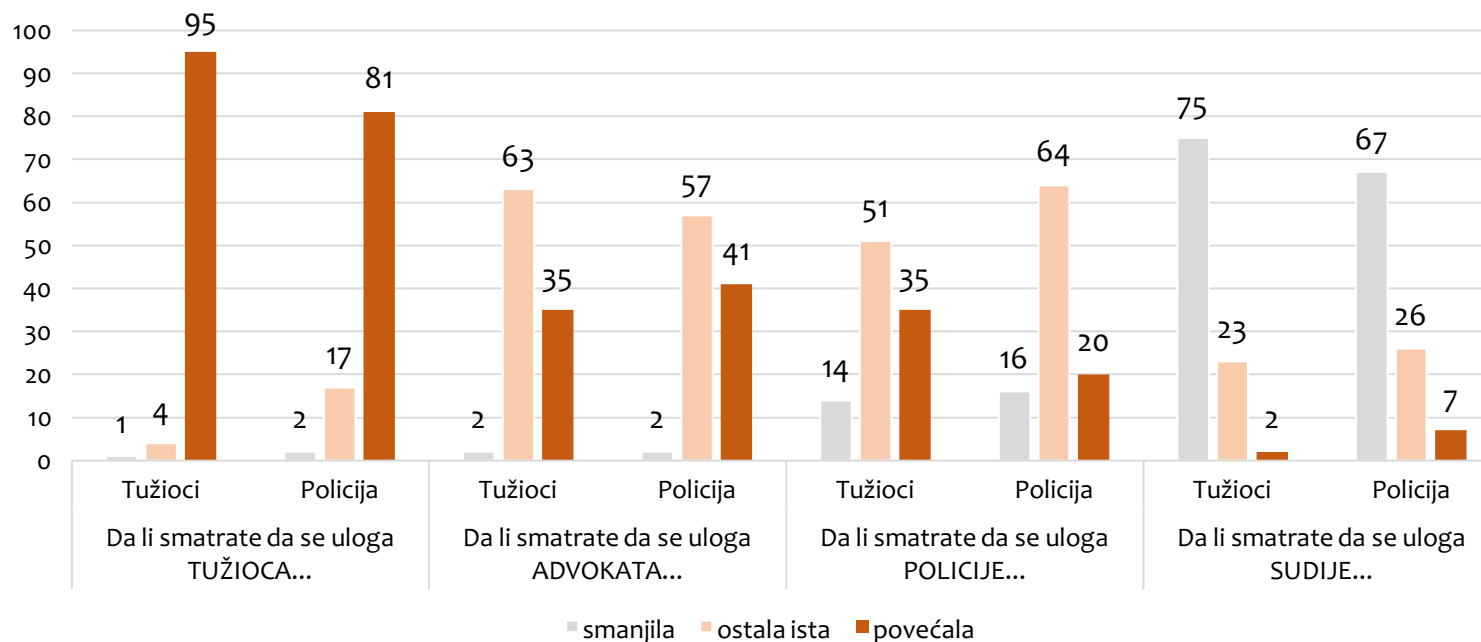
Predstavnici policije i tužilaštva se u nešto većoj meri slažu oko toga da je sudijska istraga primerenija domaćoj pravnoj tradiciji i kulturi u odnosu na tužilačku. Sa ovom tvrdnjom se slaže više od polovine tužilaca (53%) i dve petine policajaca (40%). Kada se pred ispitanike postavi tvrdnja koja se odnosi na nepristrasnost sudijske u odnosu na tužilačku istragu u obe grupe nalazimo većinu ispitanika koji se ne slažu sa tim da je sudijska istraga nepristrasnija u odnosu na tužilačku. Ipak, zanimljivo je da je među tužiocima nešto veći procenat onih koji smatraju da tužilačka istraga afirmiše jednu stranu u postupku (tužilaštvo) u odnosu na drugog učesnika u postupku. Trećina tužilaca (34%) smatra da je nivo nepristrasnosti u sudijskoj istrazi bio veći u odnosu na tužilačku, a tek nešto više od jedne petine pripadnika policije (22%) se slaže sa tim.

Untar obe grupe ispitanika postoji konsenzus oko toga da je uloga tužioca u novom konceptu istrage znatno izraženija nego pre i da se sudija na ovaj način svodi na neutralnog i objektivnog posmatrača i kontrolora. Sa ovom tvrdnjom se slaže 70% tužilaca i 71% policajaca koji su učestvovali u istraživanju.

Koliko je uloga tužioca izražena u tužilačkoj istrazi najbolje potvrđuje podatak da 95% tužilaca i 81% pripadnika policije smatra da se sa uvođenjem ovog pravnog instituta obim posla tužilaca značajno povećao – grafikon 6. Tužilačka istraga je svakako dovela do povećanja obima posla među tužiocima, ali je nasuprot tome dovela i do smanjenja obima posla među sudijama. Tri četvrtine tužilaca (75%) i dve trećine pripadnika policije (67%) tvrdi da je uvođenje tužilačke istrage u domaće zakonodavstvo dovelo do smanjenja obima posla među sudijama, a samo jedna četvrtina u proseku smatra da je obim posla kod sudija ostao na istom nivou.

Iako većina ispitanika iz jedne i iz druge kategorije smatra da je obim posla advokata i policajaca ostao na istom nivou, treba istaći da dve petine policajaca (41%) smatra da sa uvođenjem tužilačke istrage dolazi do povećanja obima posla koji obavljaju advokati, a sa tim se slaže i 35% tužilaca. Isti procenat tužilaca (35%) smatra da tužilačka istraga sa sobom dovodi i do porasta posla policije, sa čim se slaže tek svaki peti policajac (20%).

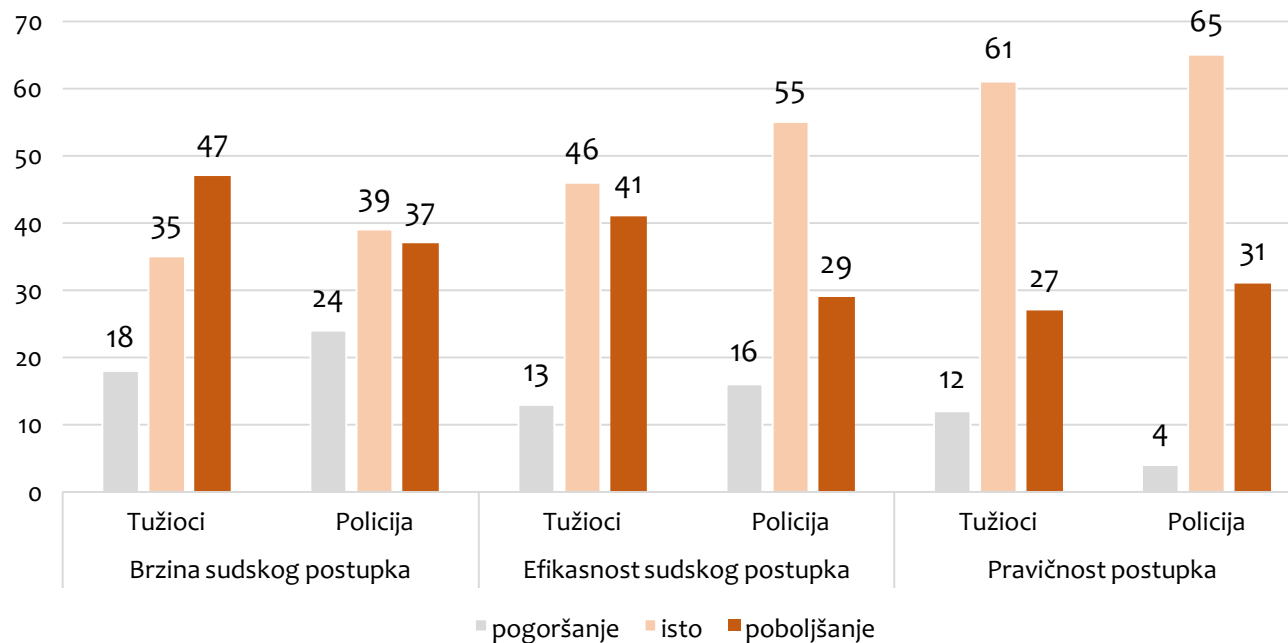
Grafikon 6 – Kako je tužilačka istraga uticala na promene u obimu posla tužilaca, sudija, advokata, policajaca?

Osim procene promena u obimu posla kod strana koje su direktno uključene u tužilačku istragu, od ispitanika smo tražili i da nam daju procenu kako je uvođenje tužilačke istrage uticalo na sledeće elemente sudskog procesa: a) brzinu; b) efikasnost; c) pravičnost – grafikon 7.

Ispitanici smatraju da uvođenje tužilačke istrage nije doprinelo pogoršanju u bilo kom od navedenih elemenata sudskog procesa ali da, sem kod brzine, nije ništa značajnije promenilo ni po pitanju njihovog poboljšanja.

Grafikon 7 – Kako je tužilačka istraga uticala na sledeće elemente sudskog procesa?

Skoro polovina ispitanika iz redova tužilaštva (47%) tvrdi da je sa uvođenjem tužilačke istrage došlo do poboljšanja kada je reč o brzini sudskog procesa. Isto to tvrdi i 37% policajaca, dok je 39% onih koji tvrde da brzina sudskog procesa nije promenjena u odnosu na period pre uvođenja tužilačke istrage.

Ostali elementi su, prema mišljenju ispitanika iz obe grupe, ostali na nivou pre uvođenja tužilačke istrage. Pravičnost postupka pre i posle uvođenja tužilačke istrage ne dovodi u pitanje 61% tužilaca i 65% pripadnika policije, dok su po pitanju promena u

efikasnosti sudskog procesa mišljenja unutar obe grupe nešto više podeljena. Dok 46% tužilaca smatra da je efikasnost sudskog procesa ostala na istom nivou, 41% tvrdi da je sa uvođenjem tužilačke istrage ona pak poboljšana. Naspram 55% policajaca koji veruju da se efikasnost sudskog procesa nije promenila, pronalazimo 29% onih koji tvrde da je sa povećanjem uloge tužilaštva u istrazi one ipak poboljšana.

4. Obuka za sprovođenje tužilačke istrage

U prethodnom poglavlju (grafikon 4) smo došli do zaključka da najveći procenat ispitanika smatra da je tužilačka istraga dobar koncept za čiju implementaciju u našoj zemlji nisu obezbeđeni adekvatni uslovi.

U tabeli 1 su navedeni odgovori tužilaca koji se odnose na to da li su i u kojoj meri obezbeđi uslovi poput *adekvatne obuke, dovoljnog broja tužilaca i tužilačkih saradnika, tužilačkog osoblja, saradnja sa policijskim upravama kao i tehnički i prostorni uslovi za rad.*

Tabela 1 – **Da li su obezbeđeni sledeći uslovi za uvođenje tužilačke istrage u naš pravni sistem**

Da li su obezbeđeni sledeći uslovi?	<i>Nisu nimalo</i>	<i>Jesu u maloj meri</i>	<i>Jesu, ali ne u potpunosti</i>	<i>Jesu, obezbeđeni su u potpunosti</i>
Obuka tužilaca za novi koncept u istražnom postupku	13	37	40	10
Adekvatan broj tužilaca za sprovođenje tužilačke istrage	78	15	7	0
Adekvatan broj tužilačkih saradnika za sprovođenje tužilačke istrage	78	14	7	1
Adekvatan broj tužilackog osoblja	74	17	7	2
Saradnja sa policijskim upravama radi što efikasnijeg sprovođenja istrage	16	33	43	8
Adekvatni prostorni i tehnički uslovi za rad	63	23	11	3

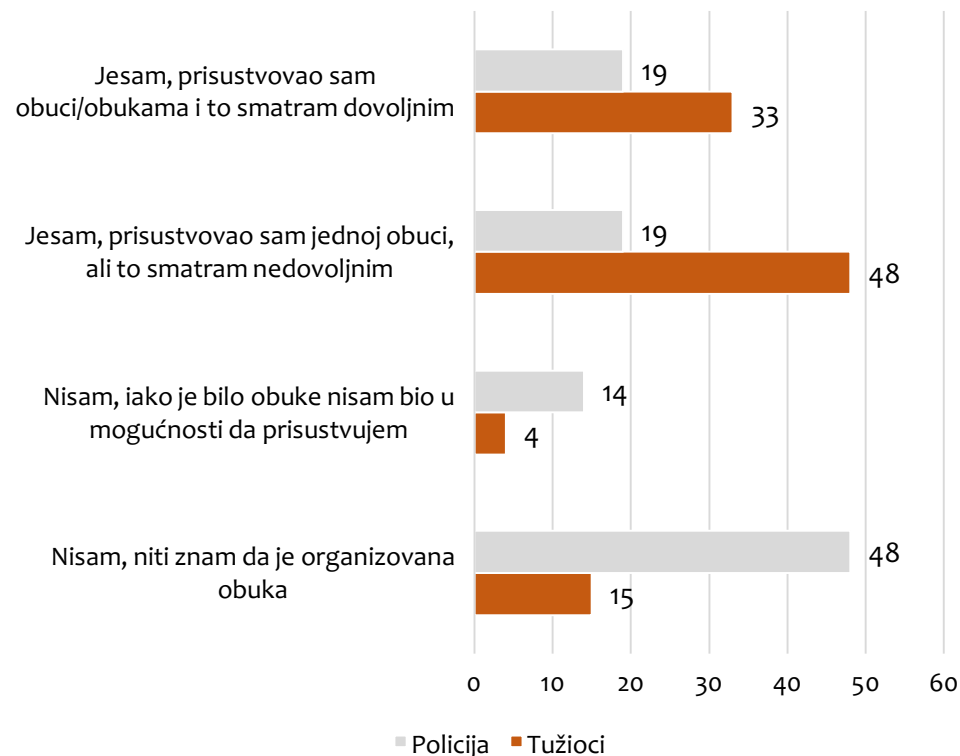
Tužioci smatraju da nijedan od navedenih uslova za kvalitetno uvođenje tužilačke istrage domaći pravosudni sistem i njenu primenu nije obezbeđen u potpunosti.

Dva uslova koja su ispunjena u najvećoj meri, mada i ona ne u potpunosti, su *obuka tužilaca za novi koncept u istražnom postupku i saradnja sa policijskim upravama radi što efikasnijeg sprovođenja istrage*. Dve petine ispitanika (40%) smatra da im je obezbeđena obuka za primenu tužilačke istrage, ali ne u potpunosti. Nešto više od dve petine (43%) smatra je uz obuku obezbeđene i saradnja sa policijskim upravama radi što efikasnijeg sprovođenja istrage. Svaki deseti ispitanik smatra da su tužioci u potpunosti prošli svu potrebnu obuku, a još 8% smatra da im je uz to u potpunosti obezbeđene saradnja sa policijskim upravama. Dakle, nešto više od polovine ispitanika smatra da su ova dva uslova za sprovođenje tužilačke istrage delimično ili u potpunosti obezbeđena za tužioce. Neophodno je istaći da među tužiocima koji dolaze iz beogradske apelacije nalazimo najveći broj onih koji su nezadovoljni saradnjom sa policijskim upravama po pitanju sprovođenja tužilačke istrage gde je svaki četvrti ispitanik (njih 25%) smatra da saradnja nije obezbeđena. Nešto više od dve petine (43%) je smatra da je saradnja obezbeđena u manjoj meri, a nijedan beogradski tužilac nije potvrdio da je saradnja sa policijom obezbeđena u potpunosti.

Najveću prepreku za obavljanje tužilačke istrage predstavljaju: 1) nedovoljan broj tužilaca; 2) nedovoljan broj tužilačkih saradnika; 3) nedovoljan broj tužilačkog osoblja; 4) neadekvatni prostorni i tehnički uslovi. Među tužiocima postoji konsenzus oko toga da su ovi uslovi u potpunost zanemareni prilikom uvođenja novog koncepta u istražnom postupku. Nešto više od dve trećine ispitanika (78%) smatra da je tužilačka istraga u Srbiju uvedena a da pri tom nije obzbeđen dovoljan broj tužilaca i tužilačkih saradnika. Nešto manje od tri četvrtine tužilaca (74%) tvrdi da u tužilaštvima nema dovoljno tužilačkog osoblja koje bi pomoglo lakšem privikavanju na novi koncept, a 63% ispitanika smatra da pored ljudstva tužilaštvima nedostaju prostorni i tehnički kapaciteti. Ispitanici iz beogradske apelacije, njih 79%, smatraju da im za sprovođenje tužilačke istrage nisu obezbeđeni adekvatni prostorni i tehnički uslovi za rad.

Među pobrojanim ulovima za uvođenje tužilačke istrage, ispitanici su u prvi plan istakli obuke i saradnju sa policijskim upravama. Postavlja se pitanje koliko je tužilaca i pripadnika policije zaista prošlo obuku pre uvođenja tužilačke istrage i u kojoj meri ih je obuka pripremila za uvođenje novog koncepta istrage – grafikon 8.

Grafikon 8 - Da li ste Vi lično, pre uvođenja tužilačke istrage, u bilo kojoj formi prošli obuku/trening koja Vas je pripremila za novi koncept krivičnog postupka?

Većina tužilaca (81%) je prošla obuku pre uvođenja tužilačke istrage. Sa druge strane, manje od polovine pripadnika policije (38%) je prošlo obuku koja bi im olakšala prilagođavanje novom konceptu istrage.

Međutim, iako je većina tužilaca prošla obuku za uvođenje tužilačke istrage, tek jedna trećina (33%) tvrdi da je obuka/e kojima su prisustvovali bile dovoljna priprema za tužilačku istragu.

Skoro polovina ispitanika (48%) je pre uvođenja novog koncepta istrage prošla samo jednu obuku za koju smatraju da im nije bila dovoljna kako bi se prilagodili novonastaloj situaciji, 4% nije bilo u mogućnosti da prisustvuje obukama, a čak 15% nije prošlo obuku niti znaju da je ona bila organizovana.

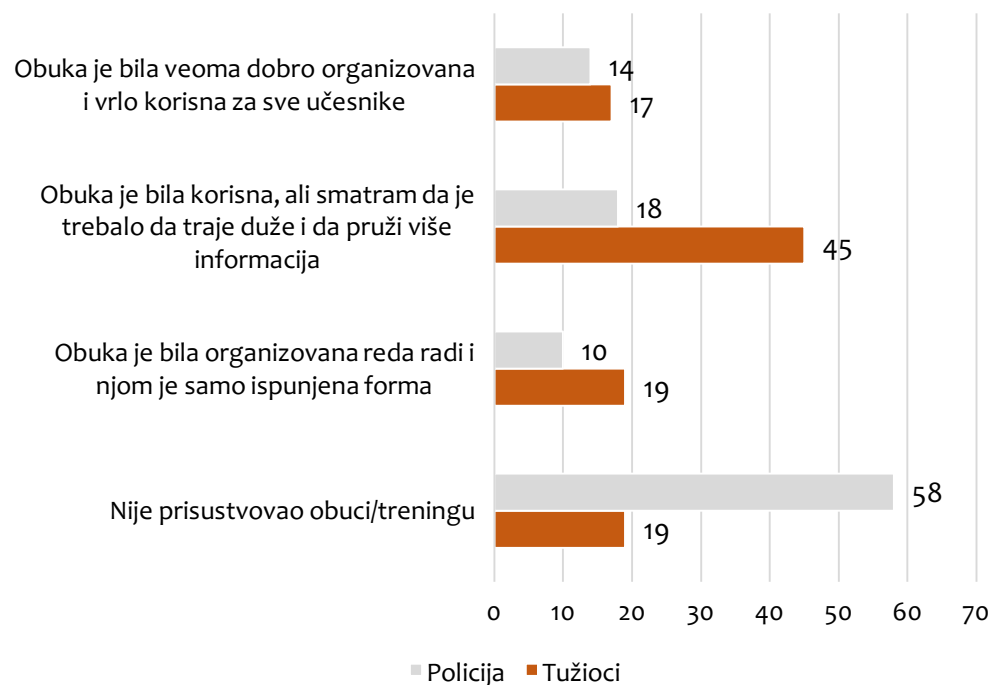
Polovina pripadnika policije (48%) nije prisustvovala obuci za primenu tužilačke istrage i ne znaju da je ona organizovana, 14% nije bilo u mogućnosti da prisutvuje, a svaki peti (19%) smatra da obuka koju su prošli nije bila dovoljna za ono što je uvođenje tužilačke istrage donelo sa sobom.

Grafikon 9 – Kako ocenjujete obuku koju ste prošli za primenu tužilačke istrage?

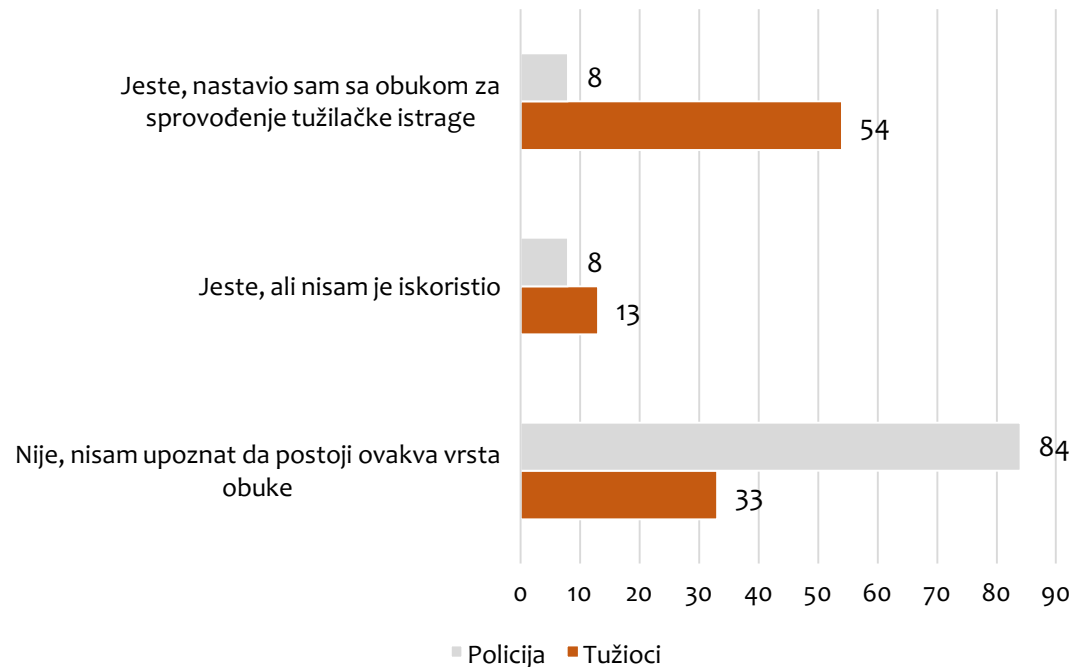
Obuke za uvođenje tužilačke istrage je korisnim i dobro organizovanim ocenilo 14% pripadnika policije i 17% tužilaca – grafikon 9.

Najveći procenat ispitanih tužilaca (45%) smatra da su obuke pre uvođenja tužilačke istrage bile itekako korisne, ali da su trebale da traju duže i da pruže više informacija. Slično razmišlja i 18% pripadnika policije kojima je takođe obuka bila od koristi, ali je bila prekratka i nedovoljno informativna.

Naspram onih ispitanika koji su smatrali obuku korisnom, nalazimo svakog petog tužioca (19%) i svakog desetog pripadnika policije koji smatraju da su obuke organizovane pro forme i da od njih nije bile nikakve koristi.

Grafikon 10 - Da li je Vama, po uvođenju tužilačke istrage, pružena mogućnost dodatnog usavršavanja za primenu ovog koncepta?

usavršavanjem ali je nisu iskoristili. Takvih je u redovima tužilaca 13%, a među pripadnicima policije 8%.

Većina pripadnika policije (84%) nije upoznata ni sa mogućnošću dodatne obuke za primenu koncepta tužilačke istrage, a ne treba zanemariti ni broj tužilaca koji takođe nisu upoznati sa tim, a koji iznosi 33%.

Nepotpunu obuku koju su tužioci prošli pre uvođenja tužilačke istrage, jedan deo njih je nadomestio tako što je nastavio sa obukom i sa usavršavanjem za primenu ovog koncepta i po njegovom uvođenju u pravni sistem.

Više od polovine ispitanika (54%) je nastavilo sa obukom za sprovođenje tužilačke istrage i po njenom uvođenju, ali je svega 8% pripadnika policije pratilo ovaj trend.

Pored ispitanika koji su nastavili sa obukom za primenu tužilačke istrage, u istraživanju pronalazimo i kategoriju onih koji su bili svesni mogućnosti za dodatnim

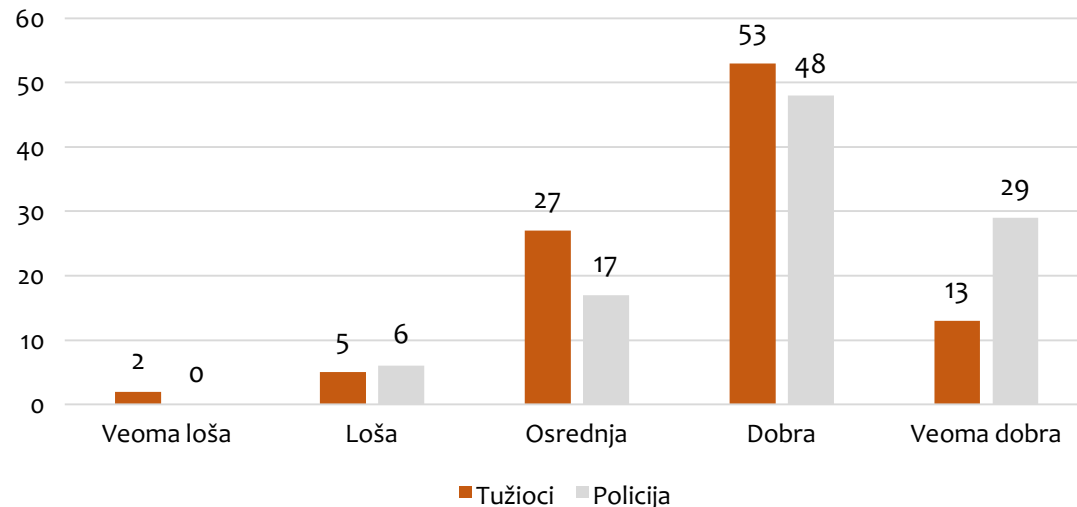
Treba napomenuti da je nešto više tužilaca koji nisu bili uključeni u obuku pre uvođenja tužilačke istrage zabeleženo u apelaciji Beograda i Novog Sada nego u ostatku Srbije. U regionu Beograda procenat tužilaca koji nisu bili upoznati sa održavanjem obuke iznosi 21%, dok procenat onih koji nisu bili u mogućnosti da prisustvuju iznosi 7%. Kada je u pitanju Novi Sad, 23% tužilaca nije znalo da se obuka uopšte održava, a 3% nije bilo u mogućnosti da prisustvuje.

Tužioci iz beogradke apelacije su bili najkritičniji prema održanim obukama. Svaki treći ispitanik iz ove grupe (32%) smatra da su obuke bile organizovane reda radi, dok je samo 4% onih koji obuke ocenjuju veoma dobro organizovanim i korisnim za sve učesnike. Tužioci iz ovog regiona tvrde da nisu bili upoznati ni sa mogućnošću da po uvođenju tužilačke istrage prođu dodatno usavršavanje za primenu ovog koncepta. U odnosu na prosek ispitanika koji su naveli da nisu bili upoznati sa dodatnim usavršavanjem za koncept tužilačke istrage i koji iznosi 33%, među tužiocima iz ove apelacije procenat onih koji tvrde to isto je značajno veći i iznosi 61%.

Među ispitanicima koji su prisustvovali obukama za sprovođenje tužilačke istrage i koji smatraju da obuke nisu bile adekvatne, vlada konsenzus po pitanju toga koje elemente treba unaprediti kako bi eventualna buduća edukacija dala bolje rezultate. Pre svega u obuci treba: a) više insistirati na praktičnom delu u odnosu na teorijski i b) formirati manje grupe za rad; c) koncipirati obuke tako da traju što duže i da se učesnicima odvoji više vremena za rad i međusobnu komunikaciju.

5. Uticaj uvođenja tužilačke istrage na saradnju tužilaštva i policije

Grafikon 11 – Kako ocenjujete saradnju koju ste imali sa tužiocem/policijom prilikom sprovođenja tužilačke istrage?

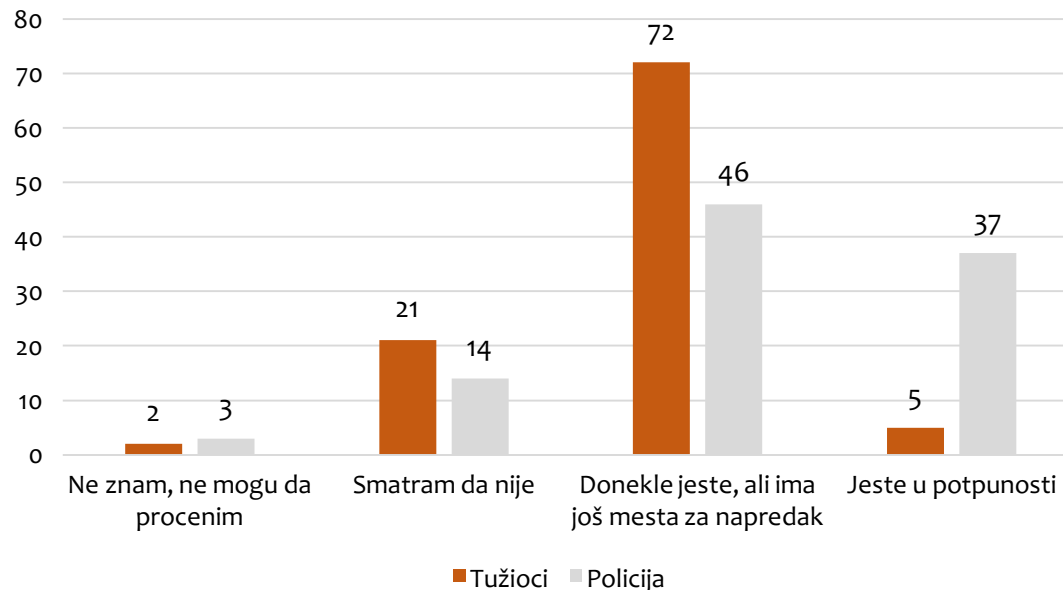
Uvođenje koncepta tužilačke istrage je svakako dovelo i do bliže saradnje tužilaštva i policije kako u predistražnim radnjama tako i prilikom sprovođenja tužilačke istrage.

Već smo istakli da među neophodnim uslovima za uvođenje tužilačke istrage, tužioc posebnosti ističu uspostavljanje saradnje i komunikacije sa policijskim upravama kao jedan od onih koji su u najvećoj meri ispunjeni.

Uspostavljanje saradnje sa policijskim upravama pre uvođenja novog koncepta istrage je dovelo do toga da je unutar obe grupe ispitanika većina uspostavljenju saradnju prilikom sprovođenja tužilačke istrage ocenila dobrom ili vrlo dobrom – grafikon 11.

Saradnju policije i tužilaštva veoma dobrom ocenjuje 29% pripadnika policije i 13% tužilaca. Nešto više od polovine ispitanika iz redova tužilaca (53%) i nešto manje od polovine pripadnika policije (48%) je ocenjuje dobrom, dok je prosečnom ili osrednjom ocenjuje 27% tužilaca i 17% policajaca. Ispitanici koji saradnju policije i tužilaštva ocenjuju lošom ili veoma lošom se u proseku kreću oko 7% ispitanika u obe grupe. Ipak, treba istaći da je među tužiocima iz beogradske apelacije procenat ispitanika koji saradnju između tužilaca i policije smatraju lošom i veoma lošom duplo veći od proseka i iznosi 14%.

Grafikon 12 - Da li smatrate da se policija prilagodila konceptu tužilačke istrage?

Iako nalazi ukazuju da je saradnja tužilaca i policije na primeni tužilačke istrage dobra ili veoma dobra, postavlja se pitanje koliko se policija načelno prilagodila novouspostavljenom konceptu – grafikon 12.

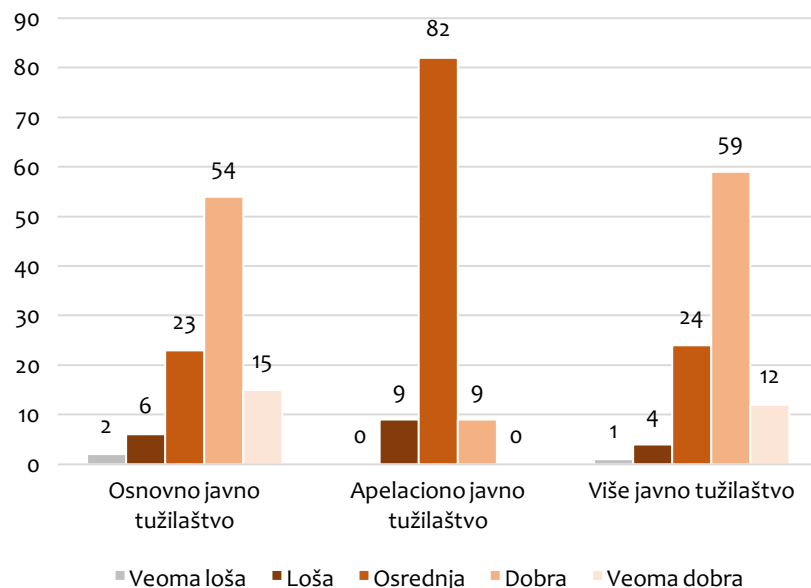
U grafikonu 12 su predstavljeni nalazi odgovora na ovo pitanje od strane pripadnika policije i tužilaca. Jasno je uočljiva razlika u percepciji nivoa prilagođavanja policije konceptu tužilačke istrage. Iako je unutar obe grupe ispitanika načelno preovladao stav da se policija jeste prilagodila novom konceptu

istrage, među policajcima pronalazimo znatno više onih koji tvrde da je policija u potpunosti prilagođena ovom konceptu. Dok je više od jedne trećine policajaca (37%) uvereno da je policija u potpunosti prilagođena tužilačkoj istrazi, tek svaki dvadeseti tužilac (5%) je uveren u to. Među tužiocima preovladava stav da se policija prilagodila tužilačkoj istrazi ali da sa te strane i dalje postoji itekako mnogo mesta za napredak. Skoro tri četvrtine tužilaca (72%) smatra da ima mesta za napredak u ovoj saradnji dok je procenat policajaca koji smatraju to isto znatno niži i iznosi 46%.

Svaki peti tužilac (21%) smatra da se policija nije prilagodila novom konceptu istrage, a taj stav deli i 14% pripadnika policije.

Pripadnici policije tvrde da nemaju problem sa prilagođavanjem konceptu tužilačke istrage, a većina (65%) smatra da je nivo operativnosti policije kao institucije ostao isti prilikom sudijske i sa tužilačkom istragom. Ipak, nešto je više pripadnika policije (17%) koji tvrde da je policija bila operativnija pre uvođenja tužilačke istrage nego što je onih koji smatraju da je operativnija sada (10%).

Grafikon 13 - Kako ocenjujete saradnju koju ste imali sa tužiocem/policijom prilikom sprovođenja tužilačke istrage? (odgovori tužilaca po instancama)

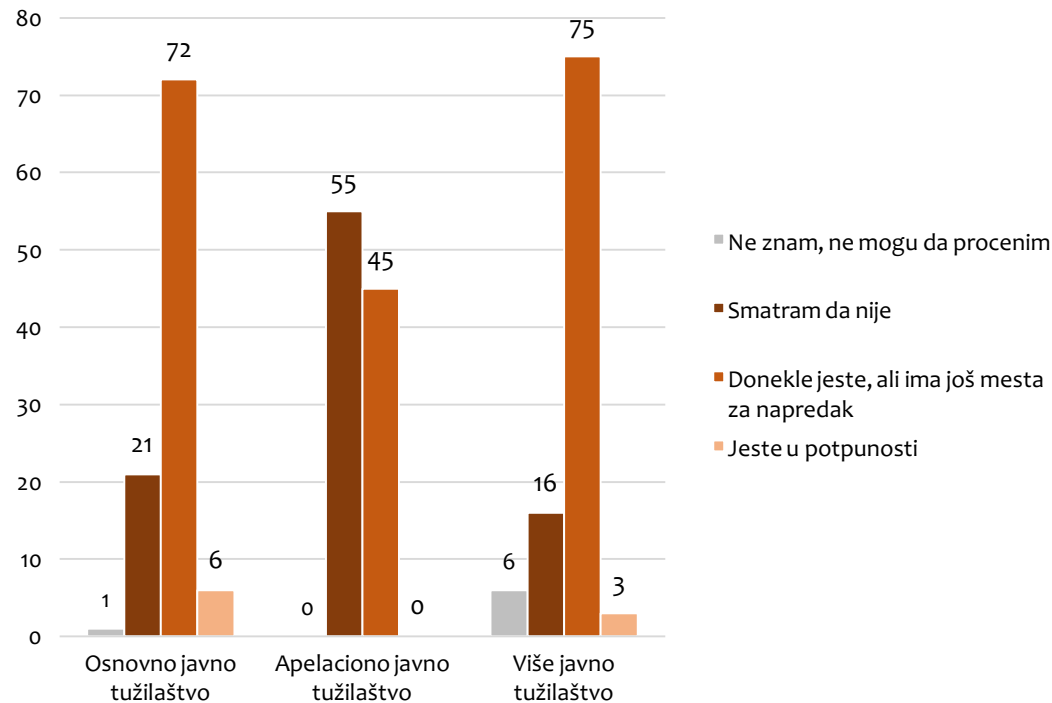

Pored toga što postoje određena neslaganja u stavovima između tužilaca i policije prilikom ocene kvaliteta sprovođenja tužilačke istrage, određene razlike u percepciji ove saradnje beležimo i kada je u pitanju instanca u okviru tužilaštva kojoj ispitanik pripada – grafikon 13.

Dok je među tužiocima osnovnih i viših tužilaštava procenat ispitanika koji smatraju da je saradnja sa policijom po pitanju tužilačke istrage dobra i veoma dobra na nivou proseka, među tužiocima iz redova apelacionog javnog tužilaštva je situacija nešto drugačija. Nijedan tužilac iz apelacionog javnog tužilaštva nije ocenio saradnju sa policijom u sprovođenju tužilačke istrage veoma dobrom, svaki jedanaesti je ocenio dobrom, što je istovetno onom procentu

ispitanika koji su je ocenili lošom, dok se 82% anketiranih odlučilo da saradnju oceni osrednjom.

Grafikon 14 - Da li smatrate da se policija prilagodila konceptu tužilačke istrage? (odgovori tužilaca po instancama)

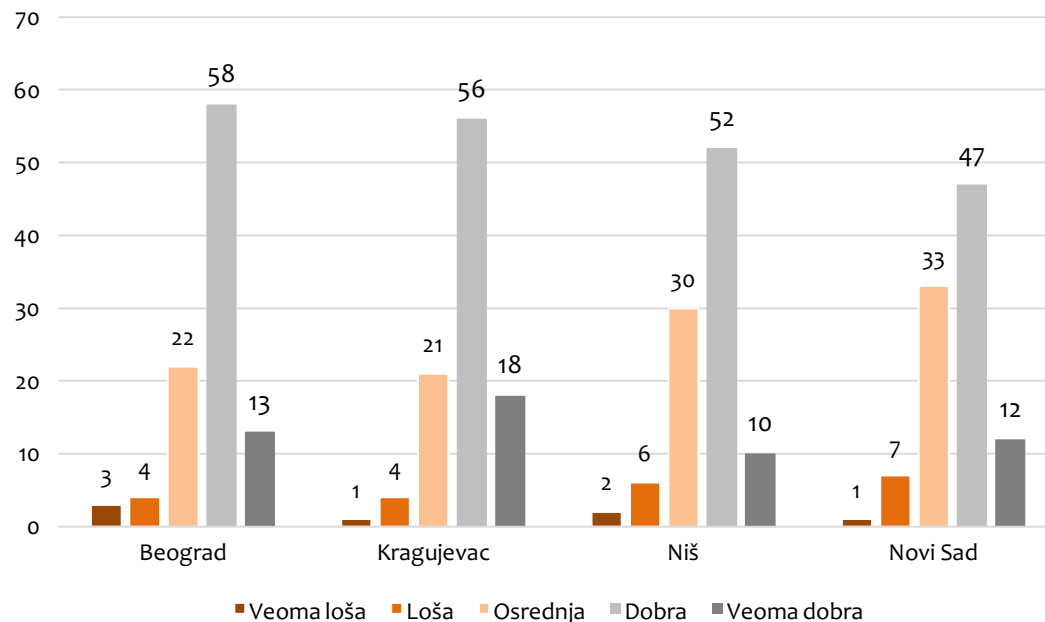

ispitanika.

Nešto oštrij stav ispitanika iz redova apelacionih javnih tužilaštava beležimo i po pitanju njihove procene u kojoj meri se policija prilagodila konceptu tužilačke istrage – grafikon 14. Tužioci koji dolaze iz osnovnog i višeg javnog tužilaštva su i po ovom pitanju na nivou proseka i među njima dominiraju oni koji tvrde da se policija prilagodila tužilačkoj istrazi u određenoj meri, ali da postoji još mesta za napredak.

Nasuprot njima, tužioci iz apelacionog javnog tužilaštva su se podelili na dve grupe – prvu koja smatra da se policija donekle prilagodila i koju čini 45% tužilaca i drugu, veću, koja smatra da policija i dalje nije prilagođena tužilačkoj istrazi, koju čini 55%

Grafikon 15 - Kako ocenjujete saradnju koju ste imali sa tužiocem/policijom prilikom sprovođenja tužilačke istrage? (odgovori tužilaca prema pripadajućim apelacijama)

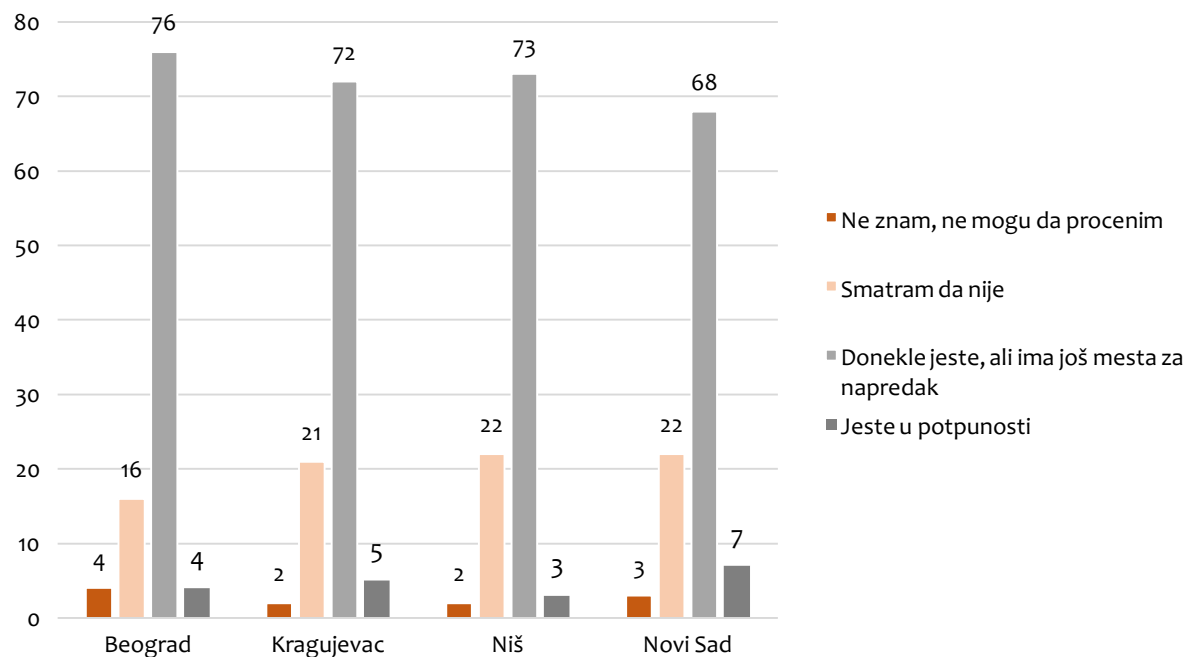

Razlike u odgovorima tužilaca koji pripadaju različitim apelacijama su predstavljene u grafikonu 15 i 16.

Procenat ispitanika koji saradnju sa policijom ocenjuju lošom u sve četiri apelacije je podjednak i ne prelazi 8%. Među tužiocima koji pripadaju novosadskoj apelaciji svaki treći ispitanik (33%) smatra da je saradnja sa policijom na osrednjem nivou. Unutar niške apelacije to isto tvrdi 30% anketiranih, dok je u beogradskoj i kragujevačkoj apelaciji svaki peti ispitanik istog mišljenja.

Najviše tužilaca koji smatraju da je saradnja sa policijom veoma dobra pronalazimo u kragujevačkoj apelaciji – 18%. Kada ne to dodamo još 56% onih koji saradnju ocenjuju dobrom, dobijamo 71% tužilaca iz ovog regiona koji pozitivno vrednuju svoj dosadašnji rad sa policijom prilikom sprovođenja tužilačke istrage. U oceni dosadašnje saradnje sa policijom po pitanju tužilačke istrage, najoprezniji su tužioci koji pripadaju novosadskoj apelaciji. Zbirno, 59% anketiranih tužilaca iz ovog regiona tvrdi da je saradnja sa policijom po pitanju sprovođenja tužilačke istrage dobra ili veoma dobra.

Grafikon 16 - Da li smatrate da se policija prilagodila konceptu tužilačke istrage? (odgovori tužilaca prema pripadajućim apelacijama)

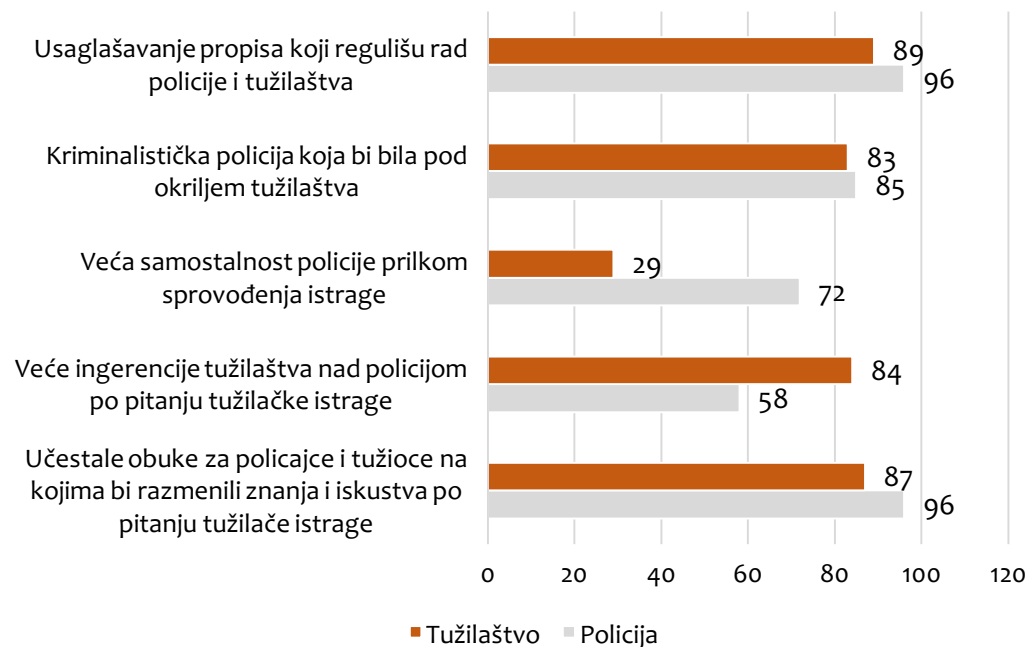
policije da se prilagodi konceptu tužilačke istrage pokazali su tužioci iz beigradske apelacije, njih 16%. Tri četvrtine tužilaca (76%) iz iste apellacije tvrdi da se policija donekle prilagodila novom konceptu ali da je ostalo još mesta za dalji napredak.

Među novosadskim tužiocima pronalazimo za nijansu više ispitanika koji smatraju da se policija u potpunosti prilagodila konceptu tužilačke istrage u odnosu na tri preostale apelacije – 7%. To isto tvrdi 5% tužilaca iz kragujevačke, 4% iz beogradske i 3% iz niške apelacije.

Sa druge strane, u novosadskoj i niškoj apelaciji je zabeležen najveći procenat tužilaca koji sumnjaju u mogućnost policije da se prilagodi tužilačkoj istrazi – po 22%.

Najmanje sumnje u mogućnosti

Grafikon 17 – Koja od sledećih stvari bi unapredila saradnju tužilaštva i policije na sprovođenju tužilačke istrage?²

Ispitanici smatraju da većina predloga navedenih u grafikonu 15 itekako može da doprinese unapređenju saradnje tužilaštva i policije. Posebno se naglašava potreba dodatnih zajedničkih obuka za policajce i tužioce koju podržava 89% tužilaca i 96% pripadnika policije.

Pored obuka, neophodno je raditi i na usaglašavanju propisa koji regulišu rad policije i tužilaštva, a čija trenutna neusaglašenost često dovodi do problema u saradnji.

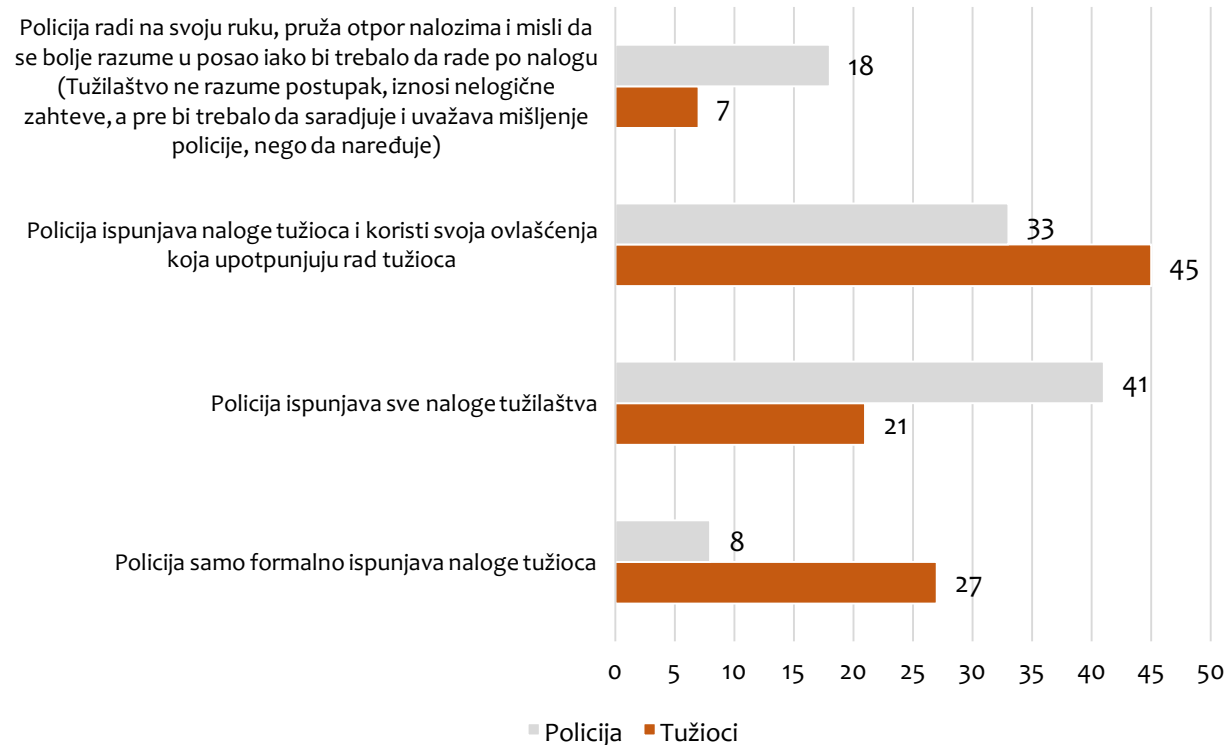
Najviše mimoilaženja se javlja po pitanju davanja veće samostalnosti policiji prilikom sprovođenja istrage za šta se zalaže 72% policajaca i svega 29% tužilaca.

Tužioci (njih 84%) se zalažu i za veće ingerencije tužilaštva nad policijom po pitanju tužilačke istrage, a procenat pripadnika policije koji se slažu sa ovim iznosi 58%. I jedni i drugi ističu potrebu postojanja kriminalističke policije koja bi radila pod okriljem tužilaštva.

² U grafikonu su predstavljeni sabrani odgovori ispitanika koji su naveli da bi predlog donekle i veoma mnogo doprineo unapređenju saradnje.

6. Saradnja policije i tužilaštva – opšta zapažanja

Grafikon 18 - Kakav je kvalitet rada policije u izvršavanju naloga tužioca?

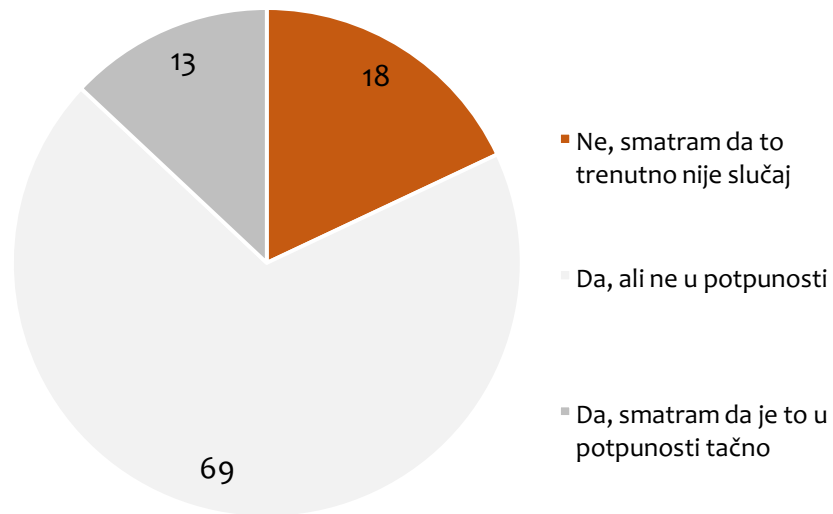

Određene razlike u shvatanju saradnje između tužilaca i policije unutar ove dve grupe su приметne i kada se uzme u obzir procena kvaliteta rada policije u izvršavanju naloga tužioca – grafikon 16. Dok 45% tužilaca i 33% pripadnika policije smatra da policija ispunjava naloge tužioca i da koristi svoja ovlašćenja kako bi upotpunila njegov rad, 27% ispitanika iz redova tužilaca smatra da policija samo formalno ispunjava naloge tužioca.

Istovremeno, 41% pripadnika policije veruje da savesno ispunjava sve naloge tužilaštva,

ali se sa tim slaže upola manje (21%) tužilaca. Za 7% tužilaca policija radi na svoju ruku, pruža otpor nalogima i misli da se bolje razume u posao od njih. Sa druge strane, znatno je veći procenat pripadnika policije (18%) koji smatraju da tužilaštvo naređuje policiji iako ne razume suštinu postupka, iznosi nelogične zahteve, a trebalo bi da više saraduje i poštuje mišljenje policije.

Grafikon 19 - Da li smatrate da od uvođenja novog ZKP-a rukovodite radom policije u predistražnom postupku?

Iz gore navedenih predloga za unapređenjem saradnje tužilaštva i policije (grafikon 15) se da zaključiti da među tužiocima postoji težnja da imaju veća ovlašćenja i ingerencije kada je u pitanju rad policije u okviru tužilačke istrage.

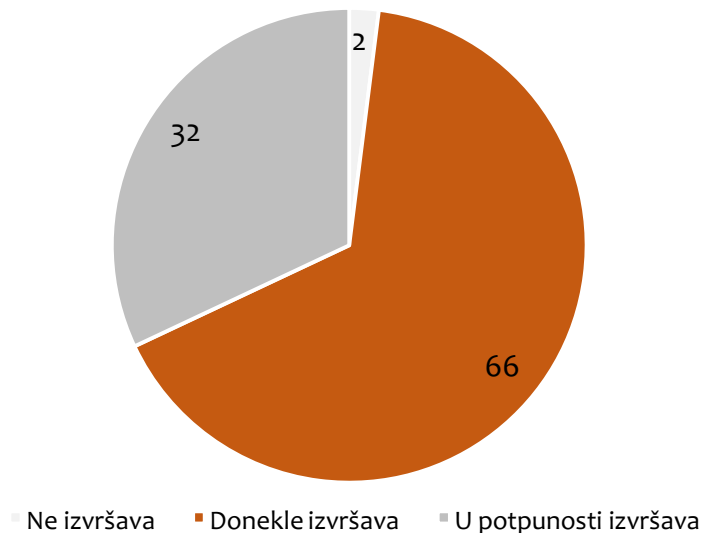
U ovom trenutku, skoro jedna petina tužilaca (18%) smatra da ne rukovodi radom policije u predistražnom postupku – grafikon 17.

Naspram tužilaca koji smatraju da nemaju kontrolu nad radom policije, nalazimo 13% njihovih kolega koji tvrde da im je novim ZKP-om omogućena potpuna kontrola nad radom policije u predistražnom postupku.

Ipak, najviše ispitanika iz redova tužilaca, njih 69%, tvrdi da je istina negde između i da tužiocima imaju kontrolu nad

radom policije u predistražnom postupku ali ne u potpunosti.

Grafikon 20 – Da li policija izvršava naloge tužioca i u kojoj meri?

14% odličnom. Naspram njih pronalazimo tek 2% ispitanika koji saradnju policije i tužilaštva od uvođenja tužilačke istrage ocenjuju lošom.

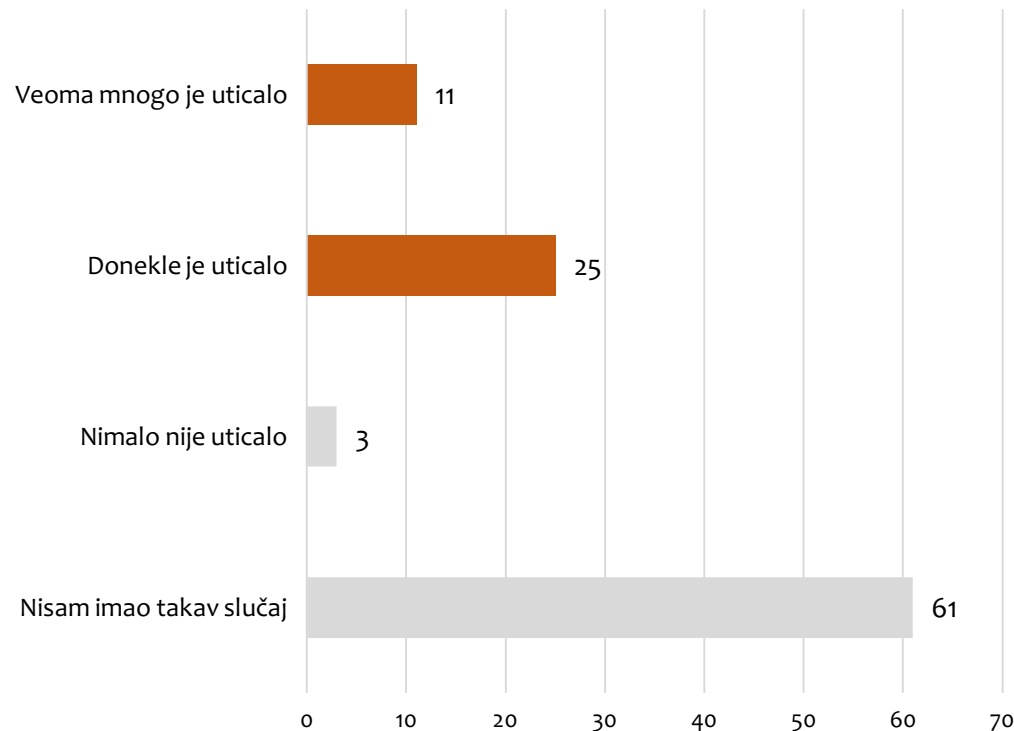
S obzirom na to da tužioci smatraju da nemaju potpunu kontrolu nad radom policije, ne treba da čudi ni podatak da je 66% tužilaca izjavilo da policija njihove naloge ne izvršava u potpunosti već samo donekle.

Svega 2% tužilaca tvrdi da policija uopšte ne izvršava njihove naloge, a jedna trećina (32%) smatra da su svi njihovi nalozi upućeni policiji u potpunosti ispunjeni.

Pripadnici policije, njih 80%, smatraju da je rad javnog tužilaštva od uvođenja ZKP-a osrednji ili dobar, a svoju saradnju sa javnim tužiocima nakon uvođenja tužilačke istrage 54% policajaca ocenjuje dobrom, a

Iako načelno pripadnici policije (njih 59%) smatraju da je saradnja policije i javnog tužilaštva ostala na istom nivou kako za vreme trajanja sudijske tako i sada kada je na snazi tužilačka istraga, ipak je nešto više onih ispitanika (35%) koji daju prednost novonastaloj situaciji i koji tvrde da je saradnja napredovala po uvođenju tužilačke istrage. Tri četvrtine policajaca (75%) koji su bili uključeni u istraživanje stavlja znak jednakosti po pitanju osposobljenosti u sprovođenju istražnih radnji između istražnih sudija i javnih tužilaca. Sa druge strane, 17% ispitanika smatra da su istražne sudije bile osposobljenije za sprovođenje istražnih radnji od javnih tužilaca, a 7% tvrdi obrnuto i osposobljenost javnih tužilaca ocenjuje većom u odnosu na istražne sudije.

Grafikon 21 - Da li ste Vi lično doživeli situaciju da je nalog koji ste dali policiji bio u suprotnosti u odnosu na nalog koji su dobili od svojih starešina i ukoliko da, koliko je to uticalo na istragu?

Nepostojanje ingerencija tužilaštva nad policijom, kao i potreba za osnivanjem kriminalističke policije pod okriljem tužilaštva svoje uporište imaju u želji tužilaca da njihovi nalozi budu u potpunosti ispoštovani i sprovedeni od strane pripadnika policije sa kojim saraduju.

U situacijama kada dođe do toga da policajci koji rade na slučaju dobiju dva suprotstavljena naloga, jedan od tužioca, a drugi od svog starešine, prema zakonu su u obavezi da ispune nalog dobijen od strane starešine. Iako takve sitacije nisu česte i 61% tužilaca koji su bili uključeni u istraživanje nisu imali slična iskustva u dosadašnjem radu, skoro dve petine tužilaca tvrdi da se susrelo sa navedenim problemom – grafikon 17.

Prema iskustvu 25% tužilaca koji su bili uključeni u istraživanje, izvršavanje naloga suprotnog njihovom je donekle imalo uticaja na dalji tok istrage, u 3% slučajeva se ništa nije promenilo, a u 11% je značajno promenjen dalji tok istrage. Tužioci ipak priznaju da

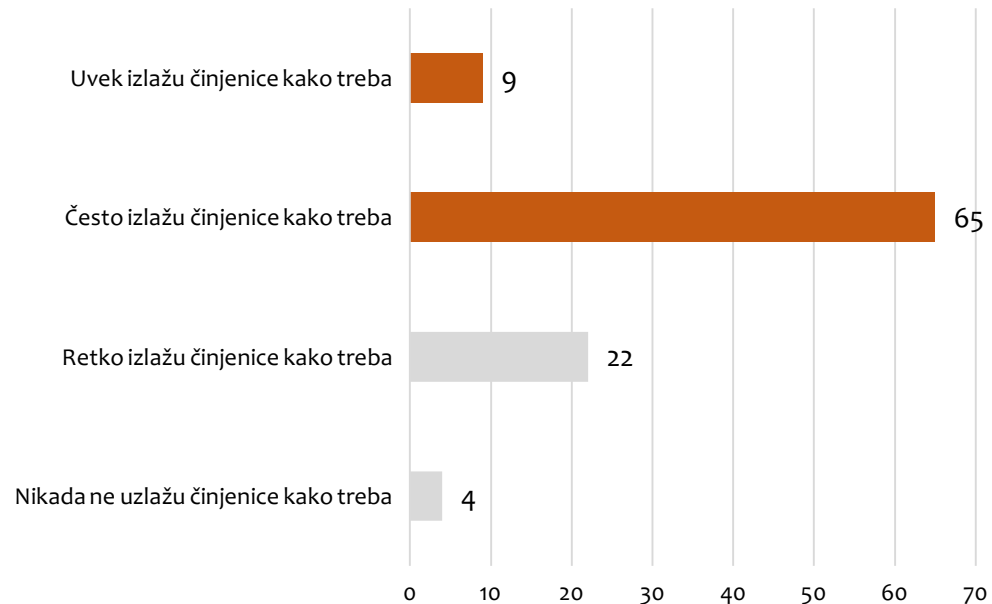
su retke situacije u kojim policija radi na svoju ruku. Procenat ispitanika koji tvrde da do sada nisu bili u situaciji da policija u slučaju zajedničke istrage radi na svoju ruku iznosi 85%. Ostali, koji smatraju da su pripadnici policije ipak delovali mimo naloga tužioca, navode sledeće primere: *kvalifikacija dela i podnošenja prijave bez konsultacije sa tužiocem (6% slučajeva), napostupanje po nalogu tužioca (4% slučajeva), postupanje po nalogu policijskih starešina koji su protivni nalogu tužioca (3% slučajeva) i u 1% slučajeva tužioci navode prikrivanje dokaza od strane pripadnika policije.*

Grafikon 22 - Da li prilikom referisanja predmeta na dežurstvu policija kvalitetno izlaže činjenice dežurnom tužiocu?

Uvođenje kriminalističke policije pod okriljem tužilaštva bi moglo da doprinese i povećanju kvaliteta rada policije u odnosu na onaj kakvim ga sada percipiraju tužioci – grafikon 18.

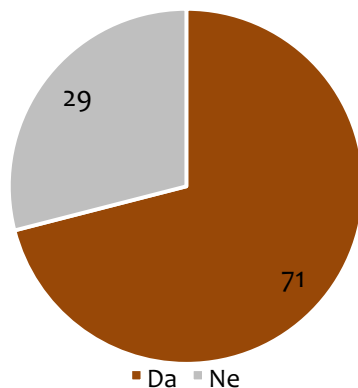
Više od jedne četvrtine tužilaca (26%) tvrdi da policija prilikom referisanja predmeta nikada ili retko kada izloži činjenice o slučaju kako treba. Podatak da 65% ispitanika tvrdi da policija često izlaže činjenice sa slučajeva kako treba takođe ukazuje da postoje situacije kada to ipak ne učine na adekvatan način. Svega 9% tužilaca tvrdi da su mu činjenice o slučajevima uvek izložene kako treba od strane policije.

Stoga ne treba da čudi ocena 63% tužilaca da je policija donekle osposobljena za posao koji obavlja. Manje od jedne trećine tužilaca (31%) tvrdi da je policije osposobljena u

dovoljnoj meri, a zanimljivo je da je više ispitanika koji tvrde da policija nije nimalo osposobljena za svoj posao (5%) u odnosu na one koji tvrde da je potpuno sposobna za svoj posao (1%).

Grafikon 23 – Na osnovu Vašeg iskustva, da li se dešavalo da dokazi postaju neupotrebljivi zbog obrade policije?

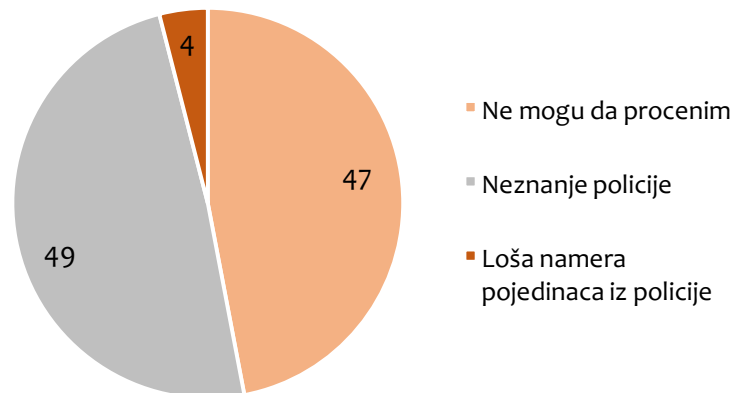
Percepciju da je policija samo donekle osposobljena za posao koji obavlja dodatno potvrđuje podatak da je većina tužilaca imala negativna iskustva sa radom policije na prikupljanju dokaza – grafikon 19.

Nešto manje od tri četvrtine tužilaca (71%) tvrdi da su u svom dosadašnjem radu dolazili u situaciju da dokazi kojim su raspolagali u istragama postanu neupotrebljivi posle obrade od strane policije.

Grafikon 24 - Da li mislite da su uzroci bili loša namera ili neznanje policije?

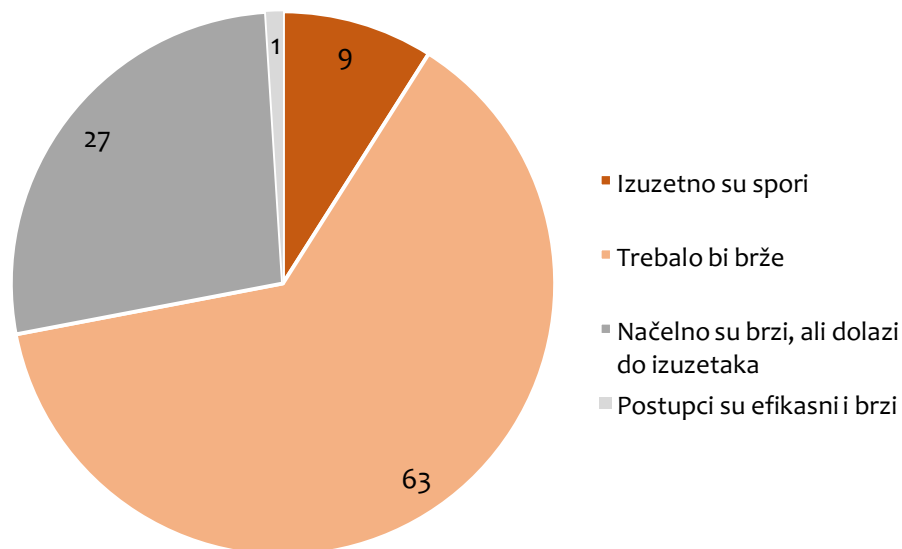
Glavni razlog zbog koga dolazi do uništavanja dokaza prilikom istraga je, prema mišljenju skoro polovine ispitanika (49%), neznanje i nepripremljenost pripadnika policije.

Za nijansu manje tužilaca (47%) ne može da proceni šta je glavni razlog greškama policije, a 4% njihovih kolega kao razlog navodi lošu nameru pojedinaca koji rade u policiji.

7. Uticaj ZKP-a i tužilačke istrage na dužinu trajanja krivičnog procesa u Srbiji

Grafikon 25 - Kako ocenjujete dužinu trajanja krivičnog postupka u Srbiji?

našoj zemlji sprovode brzo i efikasno.

Skoro trećina ispitanika iz beogradske apelacije (32%) smatra da su postupci izuzetno spori, dok još 54% tvrdi da bi mogli biti brži nego što je trenutno slučaj. Niti jedan tužilac iz iste apelacije koji je anketiran ovom prilikom nije izjavio da su postupci brzi i efikasni. Procenat onih koji su su krivične postupke ocenili načelno brzim i koji iznosi 14% je znatno niži od proseka zabeleženog u ovom istraživanju.

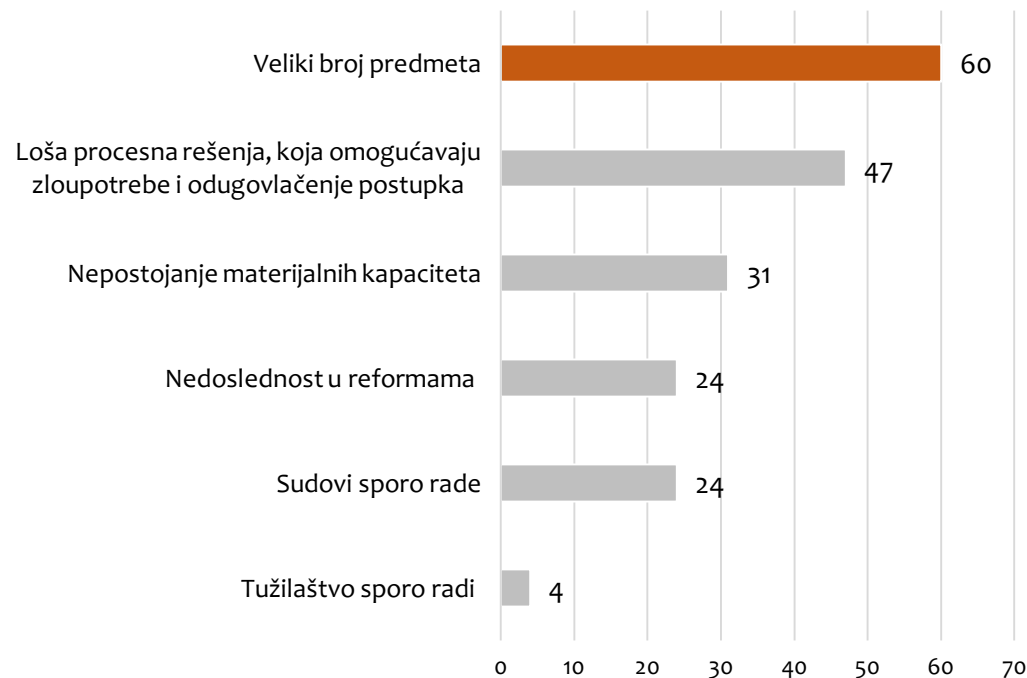
Percepcija javnosti i percepcija stručne javnosti u Srbiji, a po pitanju dužine trajanja krivičnog postupka, se donekle poklapa. Među građanstvom, kao i među tužiocima prevladava mišljenje da je krivični postupak izuzetno spor, ili u blažoj varijanti da bi ga trebalo ubrzati – grafikon 21.

Skoro dve trećine tužilaca (63%) smatra da bi krivični postupci trebali da traju kraće, a svaki jedanaesti ispitanik (9%) ih ocenuje izuzetno sporim. Jedna četvrtina tužilaca smatra da su krivični postupci načelno brzi, ali da povremeno dolazi do izuzetaka koji kvare ukupnu sliku.

Svega 1% ispitanika tvrdi da se krivični postupci u

Kada smo tužiocima ponudili da izaberu razloge koji mogu uticati na dužinu trajanja krivičnog procesa, kao ključni razlog je naveden *veliki broj predmeta sa kojim se susreću* – grafikon 22.

Grafikon 26 – Ključni uzroci koji određuju dužinu trajanja krivičnih postupaka

problem u sporom radu sudova.

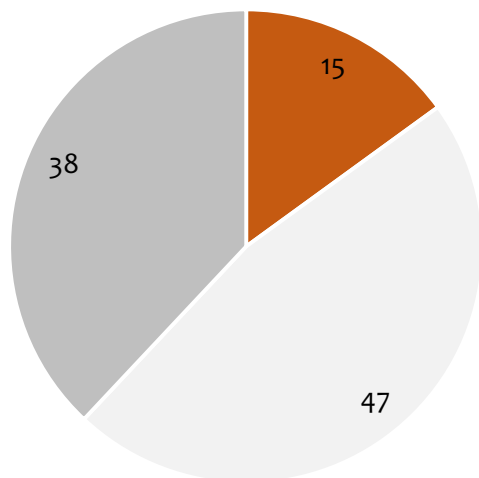
Veliki broj predmeta sa kojima se suočavaju tužiocima u ukupnom broju izdvojenih uzroka koji utiču na dužinu trajanja krivičnog procesa učestvuju sa 60%.

Sledeći uzrok koji su ispitanici izdvojili u 47 slučajeva su *loša procesna rešenja koja omogućavaju zloupotrebu i odugovlačenje postupka*. Na trećem mestu sa 31% učešća u odgovorima se izdvaja *nepostojanje materijalnih kapaciteta*, koji su već pomenuti kao jedan od problema sa kojima se suočavaju tužilaštva.

Neuspešne i nedosledne reforme su uzrok produžetku krivičnog postupka za 24% ispitanika, a isto toliko ih smatra da je

Tužioci nisu previše samokritični, samo je 4% ispitanika iz ove kategorije navelo *tužilačku neefikasnost i spor rad* kao jedan od uzroka (pre)dugog trajanja krivičnih procesa.

Grafikon 27 - Da li smatrate da je tužilačka istraga uticala na kraće trajanje krivičnog postupka?

■ Nimalo nije uticala ■ Uticala je u manjoj meri ■ Veoma mnogo je uticala

manjoj ili većoj meri, uvođenje **sporazuma o priznavanju krivičnog dela** je za 96% tužilaca praktično sredstvo kojim se krivični postupak dodatno skraćuje i čije uvođenje smatraju dobrim rešenjem. Više od polovine tužilaca (52%) ističe da sud skoro da i nema nikakvu kontrolnu ulogu u kreiranju sporazuma o priznanju krivičnog dela čime je njihov posao dodatno olakšan.

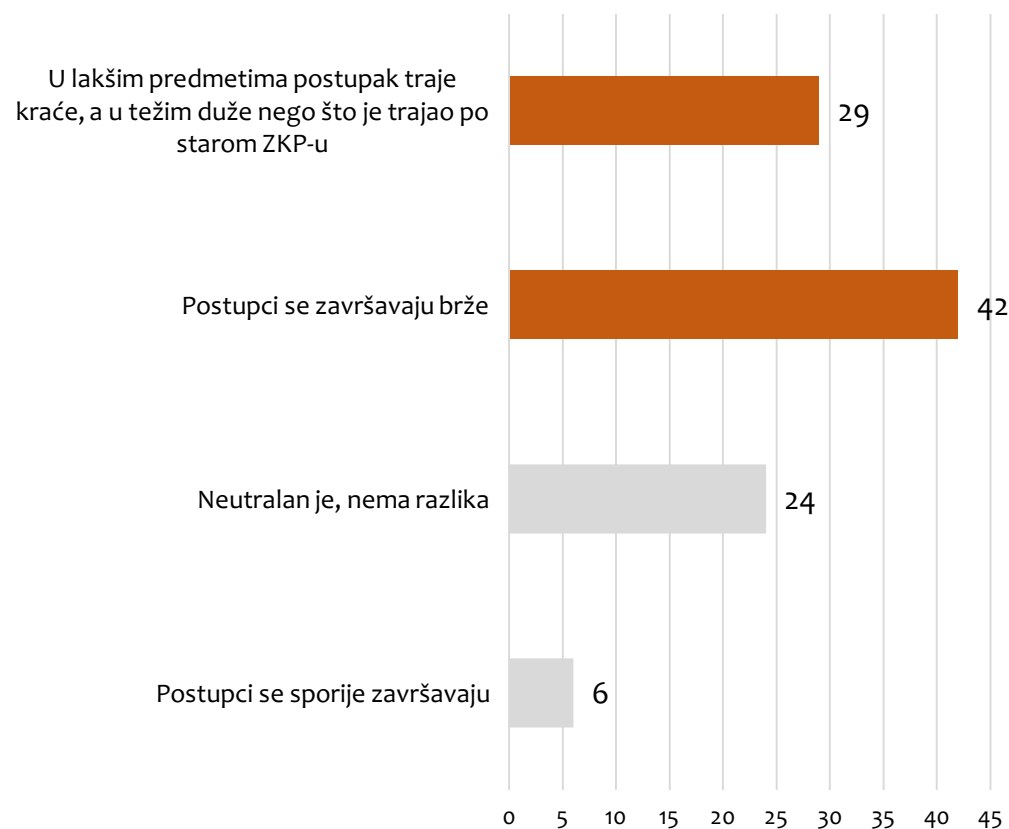
Uvođenje tužilačke istrage u oktobru 2013. godine je, prema mišljenju tužilaca, doprinelo skraćivanju trajanja krivičnog postupka – grafikon 23.

Za 47% ispitanika, uvođenje tužilačke istrage je uticalo na smanjenje dužine trajanja krivičnog postupka u manjoj meri. Za nešto manje od dve petine tužilaca (38%) tužilačka istraga je veoma mnogo uticala na podizanje efikasnosti i brzine po pitanju trajanja krivičnog postupka.

Procenat ispitanika koji smatraju da se sa prelaskom sa sudijske na tužilačku istragu nije ništa promenilo iznosi 15%.

Dok je tužilačka istraga prema mišljenju 85% ispitanika omogućila da se smanji trajanje krivičnog postupka u

Grafikon 28 - Kako ocenjujete uticaj novog ZKP-a na brzinu krivičnog postupka?

Kada je u pitanju uticaj novog ZKP-a na brzinu krivičnog postupka, među tužiocima načelno postoji stav da su njegovim uvođenjem obezbeđeni uslovi da se postupci brže završavaju. Ovaj stav deli 42% ispitanika.

Za 29% ispitanika stupanje na snagu novog ZKP-a je omogućilo brže okončanje „lakših“ predmeta, dok oni predmeti koje tužiocima ocenjuju „težim“ za rad traju duže nego što bi trajali po starom ZKP-u.

Jedna četvrtina tužilaca (24%) smatra da nema razlike između starog i novog ZKP-a po pitanju trajanja postupka te da je novi ZKP po ovom pitanju neutralan.

Procena 6% njihovih kolega govori u prilog starom ZKP-u i smatraju da se postupci sada sporije završavaju nego što je to bio slučaj sa starim ZKP-om.

Grafikon 29 - Na koji način se najčešće bira branilac koji se postavlja po službenoj dužnosti?

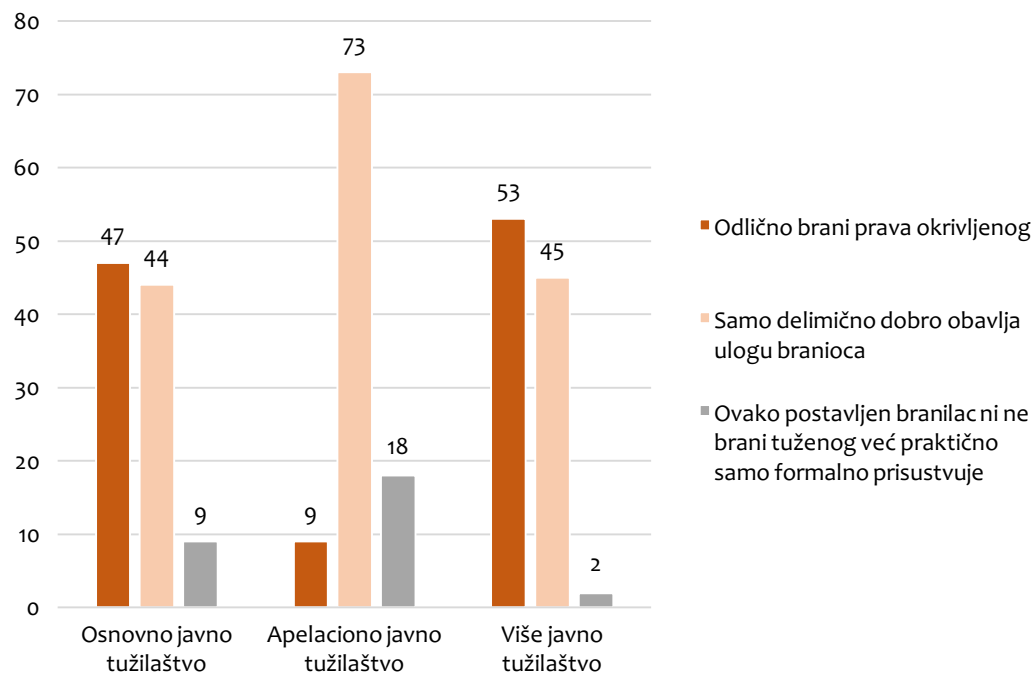
Kada je u pitanju izbor advokata po službenoj dužnosti koji će braniti prava okrivljenog, u 89% slučajeva tužioci smatraju da se poštuje praksa da se taj advokat bira po predviđenom redosledu sa spiska Advokatske komore.

U 8% slučajeva radi se o advokatu koji se bira zbog ličnog poznanstva sa tužiocem i koji je dostupan i spreman da prihvati odbranu okrivljenog, dok je u 1% slučajeva branilac po službenoj dužnosti izabran zahvaljujući preporuci

policije. Lično poznanstvo sa advokatom je bitan uslov za 20% tužilaca iz apelacionog javnog tužilaštva koji tvrde da se na ovaj način bira advokat koji će biti dodeljen okrivljenom. U osnovnom i višem javnom tužilaštvu je procenat izbora preko ličnog poznanstva znatno niži i ne odskaje značajno od proseka navedenog u grafikonu 27.

Način izbora branioca po službenoj dužnosti se donekle razlikuje i u zavisnosti od apelacije iz koje tužilac dolazi. Jedna četvrtina tužilaca (25%) iz Beograda priznaje da se spisak Advokatske komore ne poštuje u potpunosti i da se advokati pozivaju na osnovu ličnih poznanstava sa tužiocima. U Beogradu tužioci nešto više polažu i na preporuku policije i u 4% slučajeva je upravo reč policije presudna za odabir branioca po službenoj dužnosti što je više od istraživačkog proseka od 1%.

Grafikon 30 – Ocena kvaliteta rada branioca/advokata po službenoj dužnosti (odgovori tužilaca po instancama)

Određene razlike u percepciji rada branilaca po službenoj dužnosti pronalazimo i u zavisnosti od instance kojoj tužilac pripada – grafikon 28. Tužioci iz apelacionog javnog tužilaštva u nešto većoj meri su spremni da kritikuju rad branilaca po službenoj dužnosti u odnosu na ostale tužioce.

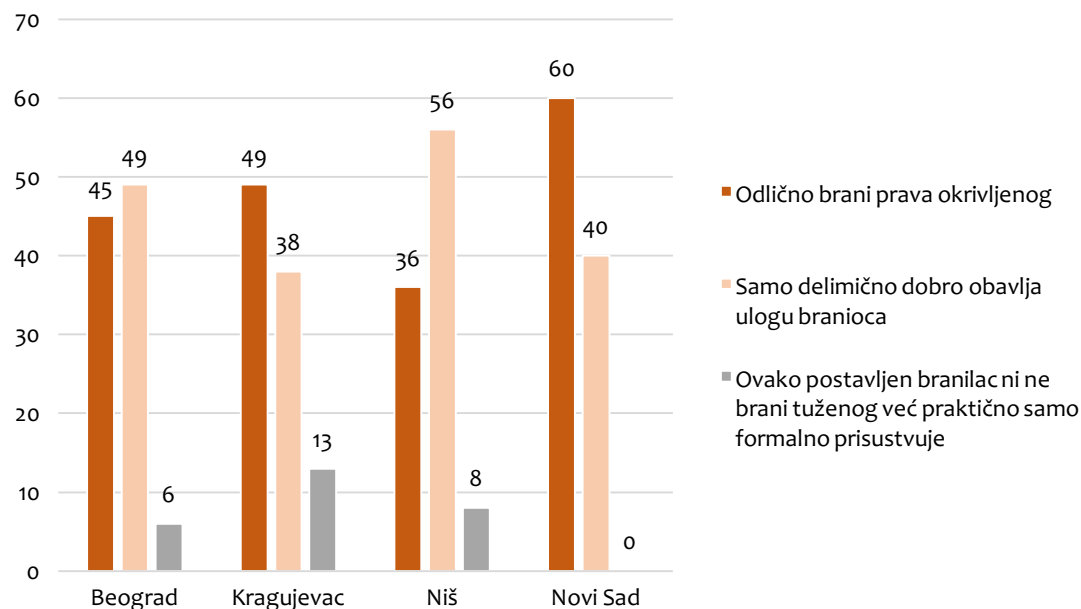
Unutar ove grupe, skoro tri četvrtine ispitanika (73%) smatra da advokat izabran po službenoj dužnosti samo delimično dobro obavlja ulogu branioca. Skoro petina (18%) tužilaca koji dolaze iz apelacionog tužilaštva tvrdi da je advokat po službenoj dužnosti samo formalno prisutan i da tuženi nema nikakve koristi od njega, a tek svaki jedanaesti ispitanik iz ove grupe (9%) veruje

da branioci odlično rade svoj posao.

Najviše poverenja u rad advokata po službenoj dužnosti pokazuju tužioci iz višeg javnog tužilaštva među kojima više od polovine (53%) veruje da branioci odlično brane prava okrivljenog. U dobar rad branilaca po službenoj dužnosti veruje 47% tužilaca iz osnovnog javnog tužilaštva. Procenat ispitanika koji veruju da su branioci po službenoj dužnosti samo formalno

prisutni je značajno manji u osnovnom i višem javnom tužilaštvu u odnosu na apelaciono javno tužilaštvo i kreće se od 2% među tužiocima u javnom do 9% među tužiocima u osnovnom javnom tužilaštvu.

Grafikon 31 – Ocena kvaliteta rada branioca/advokata po službenoj dužnosti (odgovori tužilaca prema pripadajućim apelacijama)

Najviše razumevanja za rad branilaca po službenoj dužnosti pokazuju tužioci koji pripadaju novosadskoj apelaciji. Njih 60% smatra da advokati po službenoj dužnosti odlično brane prava okrivljenog, dok je 40% onih koji tvrde da samo delimično dobro obavljaju posao branioca. Zanimljivo je da niko od tužilaca iz ovog regiona nije izjavio da je uloga branioca po službenoj dužnosti čisto protokolarnog karaktera.

U beogradskoj i niškoj apelaciji prevladava stav da su branioci po službenoj dužnosti samo delimično dobra opcija za okrivljenog, a 6% do 8% tužilaca smatra da je njihovo prisustvo samo formalnog karaktera. Najviše ispitanika koji ulogu branilaca po službenoj dužnosti doživljavaju kao čistu formalnost pronalazimo u kragujevačkoj apelaciji – 13%.